

Nas tednik Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 - Verlagspostamt Klagenfurt 2. Izhaja v Celovcu - Erscheinungsort Klagenfurt
LETO XIV./STEVILKA 39 CELOVEC, DNE 27. SEPTEMBRA 1962 CENA 2.- ŠILINGA

S SLOMŠKOVE PROSLAVE pri Sv. Katarini

V nedeljo, dne 23. septembra t. l. se je zbrala ogromna množica ljudi iz vseh predelov Podjune pri Sv. Katarini v Šmihelu k praznovanju 100-letnice smrti lavantinskega škofa Antona Martina Slomška. Po cerkveni slovesnosti je bila kulturna prireditev z igro, petjem in deklamacijami na prostem, pri kateri je orisal dr. Valentin Inzko Slomškovo življenje in delo ter spregovoril o pomenu njegovega delovanja za današnjo dobo.

Potrebno je, da se ob spominskih dneh velikih mož, ki so vtisnili pečat svoji dobi ter začrtali narodu pot stoletja naprej, v primerni obliki spomnimo. Premalo pa bi bilo obujati spomine na prošle čase ter naštevati zasluge, ki so jih ovekovečile v sloški zgodovini. Pri takih moških kot je t. Anton Martin Slomšek smo dolžni, globlje razmišljati o njih delu, hkrati pa si zastaviti vprašanje, kaj imajo narodu povedati tudi še danes.

Ni slučaj, da smo se zbrali k praznovanju 100-letnice Slomškove smrti prav pri Sv. Katarini. V tradiciji slovenskega naroda je zakoreninjena navada, da se zberejo njegovi sinovi in hčere ob velepomembnih dneh na kraju kaknega svetišča, da manifestirajo javno svojo zvestobo h katoliški Cerkvi ter narodnim izročilom. Taki pomembni shodi so se vršili po navadi ob zgodovinskih prelomnicah, ko se je bilo treba narodu odločitvi za nove poti v vsestransko versko, kulturno, gospodarsko in politično rast.

Tudi danes je slovenski narod kot cela Evropa na veliki zgodovinski prelomnici. Tok materializma je zajel današnjega človeka, ki mu življenjski standard ni le materialna ampak bog, od katerega pričakuje uresničitev vseh želj; le vanj veruje, vsega, kar bi ga opominjalo na žrtve, pa se hoče otestiti. Pri tem pa pozabi, da so ravno žrtve ki bogatijo življenje, kar je tako lepo izpovedano v geslu avstrijskega katoliškega gibanja. Če bogatijo žrtve življenje, potem vlivajo posamezniku tisto mero odporne in duhovne sile, ki je potrebna za njegovo dostojanstvo. Gre torej dandanes v prvi vrsti za dostojanstvo človeka, da obstoji v moralnem oziru pred seboj, pred sočlovekom, pred narodom in pred Bogom. Le če bo vsak sam v duhovnem oziru neoporečen, zdrav, bo zdrava tudi narodna celota. To pa je možno le v tesni povezanosti s Cerkvijo.

Prav v današnjem času, ko versko ni le ogrožena večina slovenskega naroda, ampak ves narod, je treba nove preorientacije ter jasne pogoje na razmere, ki jih vsiljujejo narodu svetovni dogodki, duh časa, naša indiferentnost v vseh pogledih na javno življenje. Današnji človek se noče na nobeno stran zameriti, pritrjuje temu mnenju ter tih ali očitno odobrava tudi nasprotno stališče, po vzorcu: Saj ima vsak nekaj prav, pri miru me pustite, jaz nočem kaj drugega kot živeti. To je mnenje današnjega človeka na splošno. Tudi za svoje otroke ne želi kaj drugega kot udobno življenje po geslu »Leben und leben lassen!« Takega človeka bo vrgla prva notranja ali zunanja kriza iz ravnovesja. Nanj ne more graditi družina, ne vaško, ne narodno občestvo, ne Cerkve in ne država. Le človek jasnih načel bo prodril v javnem življenju. Bodočnost naroda zavisi prav od takih ljudi, kar velja še prav posebno za pripadnike narodnostne manjšine. Iz tega sledi, da terja tudi današnji čas od nas živega krščanstva. Kot kristjani moramo s svojim zglednim življenjem izžarevati plemenitost na sovrstnike, na okolje, v katero nas je postavil Bog s čisto določenimi nalogami. Če se bomo tega zavedali, potem se tudi ne bomo zbal žrtve, ki jih od

nas izvrševanje teh nalog zahteva. Potem pa bomo tudi uspeli, naj bi bile okoliščine, v katerih moramo svoje delo vršiti temu še tako nenaklonjene. Saj tudi v Slomškovem času v marsičem to ni bilo bolje in kljub temu, kako obsežno in uspešno je bilo njegovo delo za slovenski narod in Cerkve.

Kako je bil Slomšek prizadeven, razvidimo iz sledečih podatkov. Jeseni leta 1821 je vstopil v celovško bogoslovje ter bil po končanem tretjem letniku že posvečen v

šev hvaležno spoštovati in ohraniti, za tvojo čast in lepoto skrbeti po pameti, kolikor premorem; v slovenskem jeziku do svoje poslednje ure najrajši hvaliti Boga, v slovenskem jeziku najrajši učiti svoje ljube brate in sestre Slovence in želim kakor hvalečni sin svoje ljube matere, da, kakor je bila moja prva beseda slovenska, tako naj bo slovenska tudi moja poslednja.

Slomškovi predstojniki so to njegovo ljubezen do materinega jezika hoteli vcepiti tudi v srca slovenskih bogoslovcev. Narodu, iz katerega so izšli, naj bi v njegovem jeziku posredovali verske resnice. Da bodo pa to zmogli, pa je potrebno, da sami jezik docela spoznajo. Že kot bogoslovci so Slomšku njegovi predstojniki ukazali poučevati sošolce slovenskega jezika, a tudi kot spirital jih je navduševal za lastni narod. Vsak teden jim je dvakrat razlagal slovenski jezik, učil lepo slovensko govoriti in pisati ter jih pripravljati za slovenske pridige in dušnopastirsko delovanje med njihovim ljudstvom. Slomšek pa ni ravnal pri tem le po svojem lastnem prepričanju, ampak je bila to želja vodstva semenišča v Celovcu, želja škofa samega.

Bundeskanzler empfing Kroaten

»Bundeskanzler Dr. Gorbach empfing gestern, wie amtlich bekanntgegeben wurde, den Präsidenten des Kroatischen Kulturvereines im Burgenland, Dr. Linzer und dessen Mitarbeiter, Bezirksschulinspektor für das Kroatische Schulwesen im Burgenland, Mersich, sowie den Präsidenten des Kroatischen Pressevereines, Volksschuldirektor Kornfeind, zu einer Aussprache. Hierbei wurden die wichtigsten Probleme der kroatischen Minderheit im Burgenland eingehend erörtert und im Grundsätzlichen die völlige Übereinstimmung der Gesprächspartner festgestellt.

Die Vertreter der burgenländischen Kroaten nahmen mit großer Befriedigung zur Kenntnis, daß der Bundeskanzler den Wünschen der burgenländischen Kroaten volles Verständnis entgegenbrachte und versprach, in der Bundesregierung Maßnahmen in die Wege zu leiten, um diesen Wünschen in naher Zukunft und im völligen Einvernehmen mit dem Kroatischen Kulturverein im Burgenland Rechnung zu tragen.

„Wiener Zeitung“ v. 14. 9. 1962

OBČNI ZBOR

NARODNEGA SVETA KOROŠKIH SLOVENCEV

bo v nedeljo, dne 30. septembra 1962 ob pol treh popoldan v prosvetni dvorani Mohorjevega doma v Celovcu.

Dnevni red:

1. Pozdrav.
2. Branje zapisnika zadnjega občnega zbora.
3. Sprememba statuta.
4. Narodno-politični referat o položaju slovenske manjšine na Koroškem (govori: dr. Valentin Inzko).
5. Sodobno reševanje narodnostnega vprašanja v deželi (govori: dr. Reginald Vospornik).
6. Razrešnica in volitve novega odbora.
7. Slučajnosti.

Vse delegate in goste, ki so bili pismeno vabljeni, opozarjamo, da se bo občni zbor zaradi obširnega programa pričel točno ob pol treh popoldan. Ne pozabite prinesiti s seboj vabil oziroma volilnih izkaznic.

O d b o r

duhovnika. Leta 1829 so ga poklicali njegovi predstojniki za spiritala v celovško bogoslovje. Z 29 leti je bil torej imenovan na eno najodgovornejših mest v škofiji kot duhovni vodja duhovniškega naraščaja. Leta 1844 je postal kanonik stolne cerkve v St. Andražu ter šolski nadzornik za lavantinsko škofijo. Aprila 1846 je prevzel mesto celjskega opata, meseca maja istega leta pa ga je imenoval solnograški nadškof za lavantinskega škofa s sedežem v St. Andražu, od leta 1859 pa v Mariboru. Celih 16 let je posvečal vso skrb in ljubezen svoji škofiji. Živel je svetniško življenje ter užival zato kot duhovnik pri svojih sobratih veliko spoštovanje in ugled, kot škof pa je s pomočjo tiskane in govorne besede, predvsem pa z zgledom močno poživil versko življenje v svoji škofiji.

Zavedal pa se ni le svoje dolžnosti do Cerkve, ampak tudi do svojega naroda. V svoji binkoštni pridigi v Blatogradu je leta 1838 izpovedal: »Materinski jezik je najdražja dota, ki smo jo dobili od svojih staršev; skrbno smo ga dolžni ohraniti, lepšati in zapustiti svojim mlajšim... Oj, ljubi lepi in pošteni slovenski materinski jezik, s katerim sem prvič klical svojo ljubeznivo mamo in dobrega ateja, v katerem so me moja mati učili spoznavati Boga, v katerem sem prvič častil svojega Stvarnika! Tebe hočem kakor najdražji spomin svojih star-

Obširno je delo, ki ga je vršil Slomšek na šolskem področju. V njegovi dobi šolska obveznost še ni bila dosledno vpeljana. Zato je ustanavljal za izobraževanje vaške mladine nedeljske šole ter poskrbel učiteljem primerne učne pripomočke, med njimi učno knjigo »Blaže in Nežica v nedeljski šoli«. V njej je zajel Slomšek vse, kar mora vedeti podeželski človek o Bogu in svetu, torej o večnem in tuzemskem življenju. V dobi pomladi narodov pa je napočila prilika, da misli ponovno na ustanovitve društva za izdajanje dobrih slovenskih knjig. Uresničila sta jo leta 1851 na njegovo pobudo in z njegovo pomočjo koroška rojaka prof. Andrej Einspieler in prof. Anton Janežič, kar je prišlo zopet predvsem v prid šolam in učiteljem.

Ko je bila leta 1848 v Avstriji razglašena enakopravnost narodov in jezikov, je prosil minister za pouk grof Leon Thun Slomška za nasvet in pomoč za ureditev šol na našem ozemlju. Glede učnega jezika je zastopal Slomšek sledeče stališče: Učni jezik naj se na ljudskih šolah v splošno krije z jezikom verskega pouka. Tako so bile za časa Slomška šolske prilike na Koroškem dobro urejene, saj je bilo tedaj 16 slovenskih in 68 slovensko-nemških šol v deželi. Iz tega pa razvidimo, kako velik je bil Slomškov vpliv, kako vsestransko in plodovito njegovo delo. Država mu je po-

verila celo nalogo, da poučuje v slovenščini tudi sodniške pripravnike, ki so delali v Celovcu pri sodišču zadnje izpite in se je od njih zahtevalo tudi znanje slovenščine. Višja sodna uprava mu je dala celo dovoljenje za izdajanje veljavnih spričeval. Ob podpori, ki sta jo nudili Slomšku pri versko-narodnem delu tako Cerkve kot država, se nikakor ne čudimo razgibanosti dobe, v kateri so ustvarjali na Koroškem Slomšek, Einspieler, Janežič in drugi in tudi ne izidu prvega ljudskega štetja s 85.051 Slovenci.

Prilike, v katerih živimo danes, so se po sto letih zgodovinskega razvoja od dualistične ureditve države leta 1867 dalje s posledico preziranja slovanskega dela prebivalstva vobče, nerešenim narodnostnim vprašanjem ter dvema vojnoma pri nas bistveno spremenile. Tako imamo do Cerkve kot države v zvezi z našim narodnim obstojem kardinalne želje in zahteve. Zastopamo stališče, da ima vsak otrok pravico posredovanja verskih resnic v materinem jeziku. Za upoštevanje tega načela se bomo zavzemali dosledno tudi v bodoče. Od države pa pričakujemo ureditev vseh narodnostnih vprašanj, predvsem šolstva, v smislu enakopravnosti vseh deželanov in državljanov zagotovljene v avstrijski ustavi. Tako Cerkvi kot državi pa izpovem ponovno našo vdanost in zvestobo. Ta izpoved nam je sveta, kot nam je sveta naša slovenska materina beseda.

Sodobni čas narekuje sodelovanje vseh državljanov pri ugotovitvi naše državne neodvisnosti ter ohranitvi miru v svetu. Zavedamo se pomembnosti svojega tozadevnega doprinosa ob velikih nalogah, ki jih mora reševati Avstrija v notranjem in mednarodnem merilu. Pri obnovitvenem delu za narod in domovino pa naj nam bosta vedno svetel zgled Slomškovo življenje in delo. Njegov duh naj nas napolnjuje kot kristjane in Slovence!

Bivši ameriški veleposlanik v Moskvi Llewelin Thompson bo postal posebni svetnik za sovjetska vprašanja v State Departmentu. Predstavnik Bele hiše je izjavil, da Thompson opravlja dolžnosti, ki jih je imel doslej Charles Bohlen, ki so ga pred nedavnim imenovali za veleposlanika v Franciji. Thompson bo na voljo Rusku in Kennedyju kot »posebni veleposlanik za specialne naloge«.

Politični teden

Po svetu . . .

UPOR V ARGENTINI

V Argentini je pretekli teden izbruhnil nov upor v vojski proti vladi. General Carlos Onganía, ki so ga prejšnji mesec odstavili s položaja poveljnika konjeniškega zbora in ga upokojili, je ustanovil uporniško poveljstvo v Campo de Mayo v bližini Buenos Airesa. Upor je izbruhnil tik potem, ko so odstavili poveljnika prve oklepne divizije generala Alsogaraya in nekatere druge generale. Upornike je podprlo tudi letalstvo. Predsednik Guido je dvakrat pozval upornike na brezpogojno predajo, vendar pa se je začel pozneje z njimi pogajati. Uporniki so zahtevali takojšen odstop vrhovnega poveljnika vojske in načelnika glavnega štaba. Ker so uporniki odločno vztrajali pri svojih zahtevah, je predsednik Guido dal vladi ukaz, naj skuša upor zatreti. Prišlo je do prvih spopadov. Ko pa je vlada uvidela, da je premoč na strani upornikov, je odstopila. A generali, ki so jih odstavili, ne priznavajo odstavitve. Začeli so na lastno pest vojaške operacije proti svojim nasprotnikom. Tako je prišlo do nadaljnjih spopadov in do še večje zmede.

Zadnje vesti tujih agencij pa že govorijo o postopni pomiritvi v Argentini, kjer se je kriza tako zaostila, da je nastala nevarnost državljske vojne. Prejšnji upornik v Campu de Mayo, general Carlos Onganía, ki je dejansko povzročil to krizo, pozneje pa se sporazumel s predsednikom Guidom, je bil imenovan za višivca dolžnosti vrhovnega poveljnika vojske. Po porazu uporniških sil se je začelo veliko čiščenje v argentinski vojski. Predstavnik sil, zvestih predsedniku Guidu, je izjavil, da so aretirali vse štiri uporniške častnike, njihove čete pa razorožili in odpeljali v vojašnice. Po vestih agencije je bilo v sedanjih bojih na področju Buenos Airesa mrtvih 120 vojakov in civilistov. Zadnji uporniki so se vdali in podredili svoje sile predsedniku Guidu.

GENERAL DE GAULE

je v svojem govoru v petek sporočil, da je vlada odobrila njegov načrt zakona, naj se odslej predsednik republike izvoli na neposrednih volitvah in ne kakor doslej, ko ga je volilo 80.000 velikih volivcev. Načrt tega zakona bodo predložili še ljudstvu v glasovanje, da ga odobri. V svojem govoru je de Gaulle dejal, da je nujno potrebno, da predsednik, ki mu nova ustava daje mnogo več pravic in funkcij kakor prejšnja, dobi neposredno zaupanje od ljudstva samega. Vendar je proti de Gaullovemu načrtu nastal močan odpor v posameznih strankah.

NOVA USTAVA V JUGOSLAVIJI

V petek se je v zvezni ljudski skupščini v Beogradu končala razprava o osnutku nove jugoslovanske ustave. O njej je podal dolgo obrazložitev predsednik ustavne komisije Edvard Kardelj. Nova ustava vsebuje temeljna načela družbeno-politične

in družbeno-gospodarske ureditve, temelje političnega sistema, določa pristojnosti federacije, republik, okrajev, občin, sodstva, zvezne skupščine, položaj in funkcije predsednika republike, zveznega izvršnega sveta, zvezne uprave, ljudskih odborov ter utemeljuje osnovna načela svobode pravic in dolžnosti državljanov.

Naj poudarimo še tole, da je vsaki narodnostni manjšini zajamčena pravica, svobodno uporabljati svoj jezik, izražati in razvijati svojo kulturo in ustanavljati ustanove, ki to pravico zagotavljajo. Na šolah za pripadnike narodnostne manjšine se poučuje v jeziku te narodnosti. Narodna manjšina ima tudi druge, z ustavo in zakoni določene pravice.

NEHRU PRI DE GAULLU

Predsednik indijske vlade Nehru, ki je bil pretekli teden na uradnem obisku v Parizu, se je razgovarjal z generalom de Gaullem, s predsednikom francoske vlade Pompidoujem in z zunanjim ministrom de Murvillom. Iz Kaira pa so javili, da se bo Nehru sestal 30. septembra s predsednikom Nasserjem med prekinitvijo svoje poti iz Pariza v Novi Delhi. Predstavnik indijskega predstavništva je izjavil, da bo Nehru poročal Nasserju o rezultatih konference ministrskih predsednikov Commonwealtha. Nehru je v Parizu izrazil bojazen, da bi takojšnja povezava Indije z evropskim skupnim tržiščem lahko prinesla veliko škodo sedanjim trgovskim odnosom med Indijo in Veliko Britanijo. Podprl je predlog gospodarskega in socialnega sveta OZN za svetovno gospodarsko konferenco.

BREZNJEV V BEOGRADU

Na povabilo predsednika Federativne ljudske republike Jugoslavije Josipa Broza Tita je v torek prispel v Jugoslavijo predsednik prezidija Vrhovnega sovjeta ZSSR Leonid Iljič Brežnev. Spremlja ga sedem visokih sovjetskih osebosti. Predsednik prezidija Vrhovnega sovjeta vrača obisk predsednika FLRJ, ki je bil v Sovjetski zvezi junija 1956. leta. Leonid Iljič se bo mudil v Jugoslaviji do 4. oktobra.

Ob tem obisku navaja sovjetski tisk podatke o razširitvi sodelovanja med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo in izraža prepričanje, da bo obisk predsednika prezidija Vrhovnega sovjeta v pomembni meri prispeval k temu sodelovanju. Koristil bo tudi nadaljnjemu razvoju prijateljstva dveh »bratskih ljudstev«.

KAIRSKA DEKLARACIJA

Podsekretar v ministrstvu za socialno ekonomijo ZAR Abd El Monem El Bana je izjavil, da bo deklaracija kairske gospodarske konference razvijajočih se držav najvažnejša točka dnevnega reda na letošnjem zasedanju Generalne skupščine OZN. Poudaril je, da so to deklaracijo pozdravili tako gospodarski krogi OZN kot tudi industrijsko visoko razvite države. El Bana je dejal, da pomenijo ti sklepi gospodarske konference v Kairu aktiven korak na poti do ureditve gospodarskih problemov razvijajočih se držav v korist vseh zainteresiranih.

ranih držav. Prav zato pa se bodo tudi na zasedanju OZN azijske, afriške in latinsko-ameriške države odločno zavzele za to, da bi sklicali svetovno konferenco o trgovini. Kajti med funkcionarji nerazvitih držav se širi vznemirjenost in zaskrbljenost, ker postajajo države EGS bogatejše, nerazvite države pa revnejše v sedanji svetovni trgovini. Najbrž bodo zahtevali, da naj bo svetovna konferenca v začetku leta 1964.

VOLITVE V ALŽIRU

V Alžiru so bile v četrtek preteklega tedna volitve v ustavodajno skupščino. Volitve so v glavnem potekale mirno. Udeležba na volitvah je bila zelo visoka. Ogromna večina volivcev je odobrila kandidatne liste. Nasprotnih glasov je bilo zelo malo. V torek se je sestala izvoljena skupščina in izvolila novo vlado, kateri bo predsedoval Ben Bella. Tako lahko upamo, da se bo s tem začelo v Alžiru razdobje konstruktivnega dela za obnovo in pomiritev dežele.

ARETACIJE V ŠPANIJI

Kakor poročajo tuje agencije, je Francova vlada objavila, da so ta teden aretirali več ljudi, ki so bili obtoženi, da so izvedli celo vrsto atentatov v zadnjih treh mesecih z namenom, »spodkopati moralo in zaustaviti razvoj gospodarstva«. Med aretiranimi so tudi nekateri tuji državljani. Sporočilo Francovega notranjega ministrstva trdi, da so atentate »inspirirali iz tujine«. Od prvega atentata 5. junija v Madridu je v raznih krajih Španije eksplodiralo 15 bomb, od teh ena pred poletno rezidenco diktatorja Franca v San Sebastianu.

. . . in pri nas v Avstriji

DELEGACIJA DELAVSTVA

tovarne za papir na Rebrci se bo v ponedeljek napotila na Dunaj, da bi tam dosegla pomoč in izposlovala pri vladi kredit v znesku deset milijonov šilingov. Delegacija bo prosila zveznega predsednika, zveznega kanclerja in finančnega ministra za podporo, kajti od usode rebrške tovarne zavisi tudi usoda 10.000 ljudi. Gre za to, da bi zveza prevzela poroštvo za del kredita, ki ga bodo morali najeti za vzdrževanje podjetja. S tem bi stotim ljudem zagotovili sigurno delovno mesto. Za drugi del kredita bi prevzela poroštvo dežela Koroška.

NOVI AVSTRIJSKI ČASTNIKI

Preteklo nedeljo je avstrijska vojska dobila zopet 54 novih častnikov, ki so se šolali na vojaški akademiji v Dunajskem Novem mestu. S tem je od leta 1956 do danes absolviralo 650 častnikov na vojaški akademiji. Slovesnostim so prisostvovali zvezni predsednik dr. Adolf Schärf ter kardinal dr. Franc König, ki je vojaški vikar, Obrambni minister dr. Karl Schleizer je absolventom slovesno podaril čin častnikov.

Zvezni predsednik dr. Schärf je v svojem nagovoru izrazil med drugim, da je avstrijska nevtralnost — oborožena nevtralnost. To odgovarja slovesno ugotovljeni volji in želji ljudstva in je doseglo priznanje sveta. Ker pa nobena zunanja sila ne more zagotoviti avstrijske nevtralnosti, zato je državi potrebna dobro izveščana vojska ter dobro izolano vojaško vodstvo. Avstrija ne bo trpela krivice, temveč se bo branila.

Slovenske založbe:

Prevodi svetovne literature

Charles Dickens v slovenščini

Charles Dickens, znameniti angleški romanopisec, pomeni čedalje več tudi sodobnemu bralcu, čeprav se današnji svet zelo razlikuje od viktorijanske dobe, v kateri je živel pisatelj. Toda očitno je, da luč genija ni zbledela, temveč je iz razdalje let zasijala v še čistejšem sijaju. Pisateljeva slava se je še bolj utrčila in razširila po svetu. Tudi Slovenci smo prevedli že več njegovih del, zdaj pa se je spričo priljubljenosti, ki jo uživajo Dickensove nesmrtni mojstrovine tudi pri naših ljudeh, Mladinska knjiga v Ljubljani namenila izdati vse njegove romane v enotni in okusni opremi z izvrstnimi ilustracijami.

Z ustrezno izvirno likovno spremljavo bo izšlo štirinajst njegovih del. Večina od teh so novi prevodi in do zdaj še ne objavljena dela, nekateri pa ponatisi romanov, ki so izšli že pred leti in so ta čas pošli. Enotna urejena zbirka bo obsegala vse njegove romane razen zadnjega, ki ga pisatelj ni utegnil dokončati, ker mu je smrt izrgala pero iz roke sredi dela, v osemindesetem letu. Z njim je takrat zapustil svet ne samo velik pisatelj, ampak vsaj posredno tudi velik socialni reformator. Dickens je trkal na srce človeštva, opozarjal na krivice in zlorabe v tedanji družbi, in marsikdaj dosegel, da se je zganila njegova vest. Obtoževal je krivično zakonodajo, strahotne razmere v ubožnicah, sirotišnicah in ječah, trpinčenje in izkoriščanje otrok, nezdravi šolski sistem, stisko in obupne zdravstvene razmere ubogih, svetohlinstvo in sebičnost delodajalcev ter družbeno ravnodušnost, ki je v liberalističnem svetu veljala za načelo. V svetovnem slovstvu je eden največjih umetnikov. Vse njegovo delo je prežeto s pristno zadetostjo in aktivno ljubeznijo do ljudi, tako deluje kot ena sama velika knjiga človekoljubja. Velika umetniška moč njegovega pripovedovanja, ostrina njegovih opazanj, njegov prisični smeh, njegovo veselje in srd, poezija in satira, napeto si sledeči dogodki zgodbe — vse to daje stranem njegovih romanov tisti posebni neminljivi čar, zaradi katerega sega po njih že toliko generacij mladih in starih bravcev, pa izredno toplino, ki ji v vsej svetovni literaturi težko najdemo primere.

Mladinska knjiga bo začela »Dickensovo knjižnico« z njegovimi PICKWICKOVCI v novem prevodu, torej s knjigo, s katero si je tedaj štiriindvajsetletni avtor pridobil svetovno slavo. Roman bo izšel v dveh knjigah, prevedla ga bo Mira Miheličeva. V njenem prevodu bodo izšli še sledeči romani: MALA DORRITOVKA v dveh knjigah leta 1963, DOMBEY IN SIN leta 1965, VELIKO PRIČAKOVANJE leta 1966, ŽIVLJENJE IN PRIGODE NICHOLASA NICKLEBYJA, PUSTA HIŠA leta 1969.

V prevodu Otona Župančiča bosta izšla DAVID COPPERFIELD v dveh knjigah leta 1964 ter OLIVER TWIST leta 1966. V prevodu Izidorja Cankarja bo izšel zgodovinski roman POVEST O DVEH MESTIH leta 1969. Nadalje bodo še izšli romani HUDI ČASI leta 1967, MARTIN CHUZZLEWIT leta 1968, MALA STARINARNICA leta 1968 ter BARNABY RUDGE. VAŠ SKUPNI PRIJATELJ, ki je pisateljev labodji spev in zadnje delo, ki ga je dokončal pred smrtjo, bo Mladinska knjiga zaključila svojo zbirko Dickensovih romanov leta 1970.

Klasik Zane Grey v slovenščini

Nekako v sredi med lažje tekste in umetniško najbolj dognano prozo bi lahko uvrstili dela ameriškega pisatelja Zane Greya. Državna založba Slovenije bo zdaj uresničila svoj načrt in v najkrajšem časovnem razdobju izdala dvanajst romanov tega priljubljenega pisatelja v slovenskem prevodu. Če omenimo, da je šest knjig od napovedanih dvanajstih že izšlo, potem bodo kmalu bralci iz najbolj širokega kroga imeli dovolj pustolovskih romanov, vrednih branja. Ker pa so Greyaeva dela ne samo napeto, zanimivo in razgibano branje, temveč tudi dela z moralnim jedrom in poučno noto, je vsekakor prav, da so tudi ta dela našla pot na slovenski knjižni trg.

Zane Grey sodi med najbolj popularne ameriške pisatelje. Snov za svoja dela je črpal iz pričevanj o Divjem zahodu ameriškega kontinenta, ko so začeli tudi svoje pionirsko življenje prvi naseljenci.

Založba bo izdala dvanajst romanov v štirih serijah po tri knjige. Prvi dve seriji s šestimi knjigami sta že izšli. Prva serija prinaša romane »JEZDECI SKRLATNE KADULJE«, »PO SLEDOVIH MAVRICE« in »PEŠČENE STOPINJE«. Druga serija pa vsebuje sledeče romane: »SENCE NA POITI«, »WILDFIRE« in »WESTERN UNION«. V vseh je obilo napetih zgodb, dramatičnih spopadov, zapletov usod, pa tudi mnogo prijetnih, rahlo romantičnih dogodivščin iz minulega stoletja na divjem zahodu. Zato takih knjig niti ni treba posebej priporočati, ker se ponujajo same.

KULTURNI OBZORNIK

Okoli vprašanja slovenskega pravopisa

Izdaja novega slovenskega pravopisa je zbudila v slovenski javnosti živahen odmev. Vsi, katerih opravilo je povezano s pisanjem, so z veseljem pozdravili knjigo, ki jim nudi vsestransko in neobhodno pomoč pri pravilnem beleženju slovenske besede. Mnogokrat so bile poudarjene lastnosti, ki odlikujejo letošnji pravopis od vseh njegovih predhodnikov, in v tej zvezi naj bo dovolj, če opozorimo še samo na njegovo izčrpnost, ki mu podeljuje vrednost in vlogo priročne slovarja slovenskega jezika — daleč najpopolnejšega, kar jih premoremo — ter mu tako zagotavlja kar se da širok vpliv na splošno jezikovno znanje. V Pravopisu je v precejšnji meri upoštevan in uzakonjen sodobni razvoj naše materinščine.

Ena izmed reform, za katero so se odločili uredniki Pravopisa, pa v našem piščem svetu ni naletele na odobravanje. Gre za vprašanje, ki je simbolizirano v dilemi »bralec — bravec«. O tem so slovenski listi mnogo in na dolgo razpravljali.

Prav nesorazmerna obilica te javne polemike okrog te dileme kaže, da se je vprašanje avca in alca, ki ga je sprožil Pravopis, iz teoretičnega premisleka razraslo v praktično nadlogo. Razodena

se v težavah, katerim podlegajo neuki, očituje pa se tudi v omahovanju in omagovanju pred nalogami, pred katerimi stojijo mnogi poklicani. Njena neprijetna moč sega od javnih napisnih tabel, na katerih se pojavljajo smešne jezikovne spake, do šolskega pravopisa, ki je v načrtu ali celo že v pripravi. Gre za to, kako se bodo učili otroci v šolah, gre za tiskanje knjig in posebej učbenikov, ki jih ni mogoče opustiti ali zametati v celih nakladah. Gre torej na vsestranske za pomembno materialno vprašanje. S tem pa je mogoče tudi že pojasnjen odločilni vidik rabe, ki jo razglašamo za edino pristojno v takih in podobnih jezikovnih primerih: množina in naglica, s katero se dandanes širi tiskana beseda med Slovenci, mnoge potrebe, katerim moramo še ustreči, ne dovoljujejo, da bi se pisava vseh »samostalnikov, ki zaznamujejo delujoča bitja«, izčiščevala v letih in desetletjih. Če naj bo jezik sodobno izrazilo, zahteva kar največ trdnosti in smotnosti ter kar najmanj dvoumnosti in labilnosti, vsaj v formalnih vprašanjih.

Zato je potrebno, da to vprašanje najde primeren rešitev v sodelovanju vseh prizadetih. Vista književnikov, tako France Bevk, Matej Bor, Filip

Kalan, Mitja Mejak, Mira Mihelič, Milan Šega, Bojan Štih, Cene Vipotnik, je podala in objavila izjavo, v kateri pravi, da je novi Slovenski pravopis, ki ga je izdala Slovenska akademija znanosti in umetnosti, povzročil v pisavi in uporabi slovenskega knjižnega jezika tako stanje, da z ureditvijo tega vprašanja ni mogoče več odlašati.

Ne samo, da novi pravopis ni prinesel več reda in skladnosti v našo pisavo in izreko, temveč ju je zaradi ne dovolj pretehtanih reformnih poskusov še bolj zapletel. Zato omenjeni želijo, da Slovenska akademija znanosti in umetnosti vsestransko in dokončno preprese znanstvena in pravopisna izhodišča in predlagane reforme ter sprejme primerno sklepe, ki bi poenotili pisavo slovenskega jezika v duhu pravopisa Breznika in Ramovša, po katerih se je slovensko pisanje v zadnjih desetletjih ravnalo in razvijalo po ustaljenih načelih. Hkrati pa novi Slovenski pravopis ne bo zgubil svojih dobrih strani, ustreznega pomena ter vpliva.

Omenjeni književniki so mnenja, da se glede na današnje sramotno podcenjevanje, zanemarjanje in pačenje slovenskega jezikovnega izraza v javnem življenju take črkarske novotarije in spremembe popolnoma odveč. Težje problemov našega jezika namreč ni v periodičnih pravopisnih reformah, temveč v sistemiziranju besednjaka in slovnice in posebej še v načrtni šolski ter splošni jezikovni vzgoji Slovencev.

Začrtali so program

(Zaključne misli o »Katoliškem shodu«)

Pri zaključnem zborovanju so bili med gosti tudi knezi in kneginje Windischgrätz, grofica Auerspergova in drugi. Stolni vikar dr. Andrej Kalan je začel s predavanjem o nastanku in reševanju socialnega vprašanja. Za njim je govoril naš Einspieler in sicer o kmetijskem vprašanju. Potem je govoril goriški dr. Josip Pavlica in sicer o katoliškem življenju, dr. Vinco Gregorčič pa o tisku.

Kot predzadnji govornik je prišel k besedi Tržačan, župnik Matija Sila z Repen-



Dr. Janez Evangelist Krek

ki je tudi govoril na kat. shodu in je pozneje v dunajskem parlamentu govoril o novi socialni zgradbi, kar je vzbudilo pozornost med tedanjimi evroskimi politiki.

tabora. Šegave in zanimive so bile besede tega Kraševca. Sam je rekel, da gotovo čudno gledajo, ko se je med škofi in učenimi oglašil tudi on, preprosti kraški župnik. »Bela njiva, črna ral – moder mož jo je oral.« Kaj je to, je zastavil zborovalcem uganke. Odgovor: Bela karta in črn tisk. Nato je povedal, da je veliko strupenega zelišča med našimi knjigami in časopisi. Zanimivo je govoril in zanimivo končal, zato tudi ni bilo konca ploskanju po njegovem govoru.

Zadnji govornik je bil odvetniški koncipient dr. Ivan Šušteršič, ki je govoril o katoliški narodni politični organizaciji, ki je potrebna in jo je treba dobro izvesti.

400 oseb se je zvečer zadnjega dne zbralo na banketu.

Česa nam je treba?

Ta katoliški shod je krepko zastavil smerne poznejšemu delu med našim ljudstvom. Od vseh katoliških shodov je bil najplodovitejši in je zato najpomembnejši.

Čez leto dni je izšla drobna knjižica, ki je spomnila na ta shod in zapisala: »Česa nam je treba? Povemo naravnost – tako odgovarja – za zdaj je treba dveh reči: dobre volje in denarja. Kaj pa je ceneje kakor dobra volja, in vendar je ni povsod dobiti. Da, dobre volje!

Treba pa je tudi denarja. A denar je drag. Tega dobiti je težje kakor dobre volje. In vendar ga mnogi imajo, ki bi ga lahko pogrešali. Da, denarja, denarja in še denarja, trikrat denarja! Bratje, ne mudimo se, delajmo, dajmo, žrtvujmo: dobre volje in denarja!

S to mislijo zaključujemo to poročilo o velikem katoliškem shodu leta 1892, katerega sedemdesetletnico praznujemo. Nekateri o tem shodu niso še ničesar brali in ničesar slišali. Zdaj bodo vsaj nekaj vedeli. Naj bi pa spomin na ta shod vzbudil med našimi ljudmi po naših vaseh, med našimi izobraženci in našimi dijaki vročo željo v današnjih časih, ko nastaja nova doba, doprinesiti svoj delež k utrditvi katoliškega in slovenskega prepričanja med nami. Za to je treba dvojnega: dobre volje in denarja.

Naši ljudje gledajo in mislijo. Toda to je premalo. Treba je poprijeti za delo in sodelovati, vsak na svoj način, pri naših društvih, ustanovah in podjetjih. Danes vse hiti, vse miga, vse deluje. Treba je torej migati tudi pri naši slovenski in katoliški stvari. Vsak naj nosi skupaj svoj napor, svojo silo, svoje sodelovanje.

Treba pa je tudi denarja. Brez tega ne gredo naše ustanove naprej. Mi nimamo kapitalistov, ki bi sipali denar okoli sebe. Imamo pa vrsto ljudi, ki jim vendar še ta ali oni šiling ostane. Zakaj ga ne bi dali našim zavodom za vzgojo mladine, za podpora dobremu tisku? Saj ta ali oni to stvar

NA SONCU IN OB MORJU

(Počitniško pismo bralcem našega lista. Piše Alojzij Vauti, selski župnik)

Morda ste že slišali, kako se je pred dvainšestdesetimi leti neki rožanski župnik izmotal iz neprijetnih škripcev. Ali je bil res kaj kriv, ali je storil kako nerodnost, ali so ga farani po nedolžnem obdolžili, ne vem. Sklenili so, da ga gredo k škofu tožiti. V četrtek, na tržni dan, bo šlo nekaj mož po opravih v Celovec in se podajo potem k škofu, da zatožijo svojega župnika.

Ta pa je o tej nameri zvedel. Kako ta zanj vsekakor neljub postopek preprečiti? Pa jo zvita glava potuhtal. V nedeljo pri oznanilu oznani maše za prihodnji teden. Ko pride na vrsto četrtek, pa posebno glasno, nekako slovesno in z važnim poudarkom oznani: »V četrtek me ni doma, grem v Celovec, bom pri firštu idu!« Prej so ljudje škofa nazivali z nemškim izrazom »Fürst« t. j. knez. Še do nedavnega so škofje nosili ta naziv, kar je pač preostanek iz tistih časov, ko so mnogo kje bili škofje

tudi posvetni knezi, vladarji. Odkar je ta naziv odpravljen, škofje niso več knezoškofje ampak le škofje.

Ko so župnikovi tožniki slišali to oznanilo so bili zbegani. Kaj, škof so našega župnika povabili na pojedino! To pa ni kar tako! Tako priljubljen je naš župnik pri škofu! Potem pa že ne bomo nič opravili s svojo tožbo! Pustimo vse, ne hodi mo k škofu saj je itak vse zastoj!

V četrtek so tožniki lepo ostali doma, župnik pa se je res podal v Celovec. Pa opoldne ni bil pri škofovi mizi, ker ni bil povabljen, pač pa si je v gostilni pri kosilu privoščil vina in se v pest smejal, da je svoje tožnike tako ukanil.

Zakaj vam to zgodbo pripovedujem? Zato, ker sem v nedeljo, dne 26. avgusta »Pri Firštu idu«, bil povabljen k škofovi mizi na kosilo.

To nedeljo je namreč bila v Lovranu

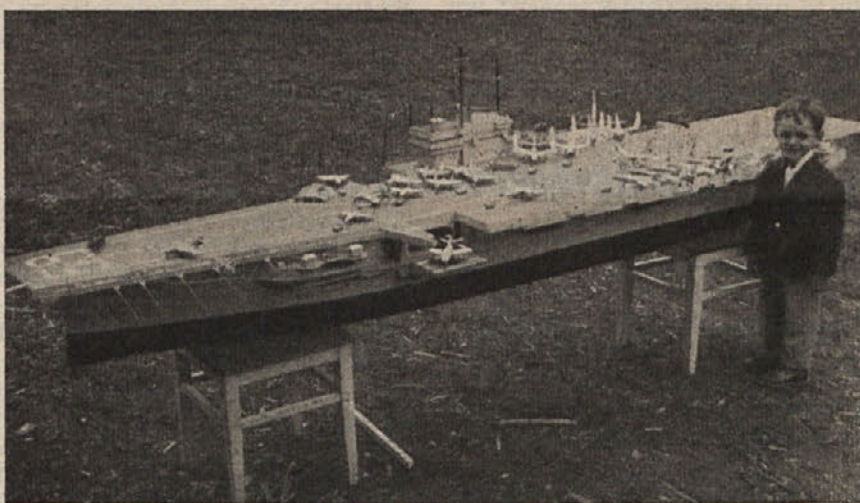
Razstava največje zbirke ladijskih modelov

V Celovcu, v Delavski zbornici priredi slikar F. Jerina od 2. do 14. oktobra razstavo svojih in sinovih ladijskih modelov. So to modeli pravih, že potopljenih in še obstoječih ladij; vse v natančnem merilu ena proti sto; kar je na modelu veliko 1 cm je na pravi ladji 1 meter. Razstavljeni modeli predstavljajo ladje dvaindvajsetih pomorskih držav. Zajeli so čas od 2000 let pred Kristusom do atomske podmornice »Nautilus«. Vidimo tudi najmodernejšo in najnovejšo angleško potniško ladjo »Camberro«, katera vozi redno iz Anglije v Avstralijo. Po številu prevladujejo trgovske ladje, v ostalem pa vojne in posebne, kakor

»Kristina« in še mnogo drugih znanih ladij.

Razstavo bodo poživljale tudi fotografije pravih ladij, katerih modele boste videli, in sicer pogled na zunaj in na vse notranje prostore ter razne načrte in razporeditev teh prostorov kakor tudi na ladijske vozne rede in cene za prevoz v Ameriko za osebo, avto in psička. Pri vsakem modelu bodo napisani vsi tehnični podatki in posebnosti. Kar bi pa še radi vedeli, vam bomo na razstavi radevolje pojasnili in razložili.

Ta zbirka ladijskih modelov je že zelo znana po svetu, saj pišejo inozemski časopisi o njej zelo pohvalno. Zato je vsekakor



Model ameriške letalonosilke »James Forrestal«

n. pr. ledolomilci, med njimi ruski ledolomilec »Georgij Sedov«, ki je bil zajet nad 800 dni v ledu, nadalje nemške vojne ladje iz zadnje vojne, ameriška največja letalonosilka »Forrestal«, ki je dolga 317 metrov. Na krovu se nahaja 30 zrakoplovov, 8 različnih tipov – tudi v merilu 1:100. Najstarejša egiptovska ladja in sicer iz časa okoli 2000 let pred Kristusom, potem Kolombova »Santa Maria«, ladja francoskih pomorskih roparjev iz 18. stoletja, seveda tudi petrolejske ladje, takozvani tankarji. Med potniškimi ladjami so pa sledeče: Angleška »Queen Mary«, že imenovana angleška »Camberra«, ameriška »United States«, francoska »Normandija«, nemški »Berlin«, »Bremen 4« in »Bremen 5«, grška »Olympia« in izraelska »Israel«. Posebnost je model holandske kitolovske ladje »Willem Barendsz II« s kitolovskim čolnom, na katerem se nahaja harpuna, ki z njo sprožijo naboj v kita. Zanimiv je tudi model nemške ladje za prevoz celih vlakov; taka ladja ima 256 m železniške proge v svojem trupu in gre vanjo deset velikih železniških vozov in veliko število osebnih avtomobilov ter 1350 potnikov; vozi pa iz Grossenbrode (Nemčija) v Gedser (Danska). Nekaj posebnega je tudi Onassisova osebna jahta

vredno, da si jo ogledate, ker boste odšli z nje zadovoljni. Posebno je podučljiva in koristna za mladino, zato ne zamudite te edinstvene prilike. Fotografije pravih ladij in notranjih prostorov je dobil g. Jerina od različnih paroplovnih družb nalašč za to razstavo.

Naši kraji in ljudje:

MIHA ANDREAŠ

(200-letnica rojstva)

Miha Andreaš, tkalec iz Bistrice v Gornjem Rožu je bil rojen 29. septembra 1762, se je naučil čitati v Podgorju, nemščini pa se je privadil v nemškem delu dežele, kjer si je iskal zaslužka. Razen tega je obvladal slovenščino in nemščino tudi v pisavi. Pod vplivom tedanjih cerkvenih pesmi, je pričel zlagati slovenske posvetne pesmi, katere je tudi uglasbil. Najstarejši njegov ohranjen tekst je iz leta 1793, verjetno pa, da ni to njegovo prvo delo. Rano se je seznanil tudi z mlajšim Drabosnjakom iz druge strani Drave, s katerim sta baje vedno v »rajmih« govorila. Ko je dorastel Ahacelj, se je seznanil z njim. To je bilo verjetno povod, da je pričel prebirati Schillerjeve filozofske spise. Andreaševe spiske je najbrže izgubil Ahacelj razen osmih, ki jih je sprejel v svojo zbirko. Ti teksti kažejo moza resnih nazorov, ki hoče z naštevanjem slabosti pridobiti narod za boljše življenje. Da narod vsaj teh osem pesmi ni sprejel med svoje, je razen melodije kriv resni pridigarški ton, ki se v ljudski melodiji ne obnese.

FRANCOSKA VOJSKA

Kje ste, leta ve pokoja;
mirne leta, kam ste šle?

birma. Lowran spada v malo reško škofijo, ki jo upravlja senjski škof dr. Burič. Razume se, da smo tudi mi počitničarji šli k tej cerkveni slovesnosti, seveda tudi malo iz radovednosti, kako se drugod ta slovesnost vrši. Med množico vernikov smo čakali na trgu pred cerkvijo na sprejem nadpastirja. Na stopnicah pred cerkvijo je fotograf posnel slike fantov birmancev in nato deklic birmank z župnikom v sredi. Potem pa so odšli v župnišče. Od tam je nato prihajal sprevod: botri, botrice, birmanci z belimi šopki in birmanke belo oblečene v pajčolanah, vsi birmanci s svečo v roki. Sledili so salezijanski bogoslovci, duhovščina, asistenca – med njo tudi naš gospod Maksej – in končno prevzvišeni. Na stopnicah pred cerkvijo so ga po župnikovem nalogu pozdravili birmanci v lepo podani zborni deklamaciji. Nato so v cerkvi zasedli pripravljene klopi, ljudstvo je napolnilo cerkev tako, da nismo mogli več vanjo. Šele čez nekaj časa sem se vrnil skozi stranska vrata, da sem mogel od strani slediti sv. daritvi. Otroci so lepo peli in glasno odgovarjali. Pri tem sem živo čutil, kako malomarni in boječi so včasih pri tem naši otroci. Po sv. maši je vladika stopil na prižnico in pridigal. Mogel sem ga od blizu videti in slišati, ker stoji prižnica sredi med glavno in stransko cerkveno ladjo.

Vročje je bilo v cerkvi, dosti sem se nastal, ura se je pomikala proti enajstim, zato nisem čakal na spraševanje otrok in delitev sv. birme, odšel sem domov.

Že so sestre pripravljale v obednici za kosilo, kar pride bogoslovcev z vabilom: oba zlatomašnika sta povabljeni na skupno kosilo v župnišče! Kaj boš, takega vabila ne smeš zavrniti s praznimi izgovori. In tako sva se odpravila, g. Ivan in jaz, ki imava zlato mašo že za seboj, nazaj v mesto. Pri mizi so nama odkazali prostor na škofovi desni in levi. Malo sem bil začetkom v zadregi, a kmalu nam je tekel razgovor neprisljano, saj je bil prevzvišeni tako prijazen, ljubezniv in preprost. Moj tovariš Ivan doma mnogo bere in zato mnogo ve, tako razgovor ni zastajal. Govorili smo med drugim o bodočem cerkvenem zboru, o duhovniškem naraščanju itd. Prevzvišeni je poznal naše kraje iz potovanj in se je zanimal za naše razmere.

Kuharice, ki berete to-le moje pismo, ste gotovo radovedne kaj vse dobrega je prišlo na mizo. Pa za jedila imam jaz izredno slab spomin, saj danes ne vem več kaj sem jedel včeraj. Ko sem bil pred tridesetimi leti na Hrvaškem na nekem proštenju, po našem na žegnanju, sem si med gostijo zapisoval po vrsti vseh 16 jedi, s katerimi smo bili pogoščeni. Vpričo škofa bi pa vendar ne mogel jedil zapisovati. To pa vem, da kosilo ni bilo tako razkošno. Zadnjo jed namreč torto pa sem si le zapomnil. Kako to? Stregli so nam pri mizi mladi bogoslovci in eden je s torto po nerodnosti popackal moj suknjič na rami. Madež je potem nekoliko očedil s prtičem, popolnoma so ga pa odstranile naslednji dan sestre doma. Če bi ga ne, bi ta pečat na rami še zdaj pričal, da sem »pri firštu idu«.

(Dalje prihodnjič)

Odi šolda in poboja
sliši ino vidi se.

Na Francoskim se začelo,
dobro ve to vsaki sam;
kdaj, kako bo konec vzelo,
to je zelo skrito nam.

Oh, alj ni to dosti milo,
ti Paris, mestó hudó,
svojga kralja si vmorilo,
kakor volk jagne mlado.
Nam in sebi ste storili
mirniga življenja krej,
eden drugiga morili,
Bog ve, kaj še bo naprej.

Reve te ne obžaluje
le Francosko ino mi,
vsa Evropa omaguje,
ker se ji hudo godi.
Večni mora se serditi,
ker namesto nja česti
vidi greh na greh storiti
in poboljšanja nič ni.

Radi bomo še spoznali
svojih grehov hudo zlo;
dalej bomo v tistih spali,
hujši potlej za nas bo.
Greh je bil in bode tepen,
saj to vsaki dobro ve;
z' grehom bode v' pekel veržen,
kdor se ne znebi ga prej.

(Leta 1793)

Pri nas na Koroškem

Še o igri, Zadnji vitez Rebrčan

Že zadnjič smo v poročilu o igri »Zadnji vitez Rebrčan« nakazali, da bomo podali še nekaj kritičnih misli. Na splošno moramo reči, da je kljub majhni možnosti izbiere igravcev župniku Nageletu uspelo, razdeliti vloge primernim igravcem. Dobro in prepričljivo je podal vlogo Jurij Matic kot Ivan, vitez Rebrčan starejši; dokazal je, da je izkušen igravec in da mu oder ni več tuja tla. Krenčev Karli Hren pa je kot Ivan mlajši želel prav tako uspeh, ko je pokazal svojo močno, junaško in viteško postavlo. Sicer je njegova izgovorjava še malo šibka, vendar mu naj to ne jemlje ali krajša poguma! Hanjiž Lado se je kot vitez na Bilštajnu zdel v resnih prizorih premalo viteški, moral bi kazati večjo prožnost v podajanju vloge. Zaljublencu Manfredu (Ogris Mirko) je vloga dobro potekla, pač pa bi njegova ljubeznivost in gibčnost do Manice bila lahko bolj čustvena, toplejša, iskrenejša. Manico (Greti Traun) je odlikovala dobrosrčnost in priklupnost, podana je bila malo preboječe in preveč zadržano.

STADLER
Möbel

žano. Prepričevalno je bila podana vloga Jute (Marija Wrieman). Ostalim osebam pa, ki so dajale okvir igri bodisi v menihih, v služabnikih, kmetih in drugih, bi priporočali malo več mimike, razgibanosti, življenja, več značilnih gest, posebno pri večjih prizorih.

Res je, da so viteške obleke in oprema odra mnogo doprinesle k uspehu. Gledavci so zelo resno sledili igri. Malo dolgem odmorom se pač ni dalo ogniti. Ob koncu naj še opomnimo, da izgovorjava slovenske

besede nikjer ni zadovoljila. Temu se pač ni čuditi, če pomislimo, iz kakšnih slovenstvu odtujenih okolišev prihajajo igravci.

BISTRICA V ROŽU (Smrtna kosa)

Zdi se nam, da se bela žena letos posebno rada oglašala v naši fari, saj nam je pobrała v mesecu septembru kar šest faranov: Jožefa Baumgartnerja v Rutah, Permožev Pepco na Mačah, Florijana Fister, Jožefa Beguša, Martina Čopa in Hanzeja Wendnika, vsi iz Bistrice. Pokojni Wendnik se je še udeležil pogreba pokojnega Čopa,

Letošnji salzburški festival

Salzburg je lepo staro mesto. Zaslovel je predvsem po svojih tradicionalnih festivalnih prireditvah, ki se tu odvijajo že več desetletij. Njihova zamisel sega tja v leto 1887, ko je bila prvič izražena misel, da bi mogel Salzburg v čast svojemu velikemu sinu Wolfgangu Amadeusu Mozartu prirediti stalne glasbene festivale. Več ko štiridesetletna prirejanja festivala so mestu vtisnila poseben pečat. Salzburg obiskujejo najrazličnejši turisti. Prave lepote tega mesta, ki s svojo naravno sceno in s svojimi historičnimi fasadami dajejo primeren okvir festivalnemu dogajanju, pa se odkrivajo, če si sprehajalec vzame čas.

Salzburg ima bogato muzikalno tradicijo in daleč nazaj segajoče glasbeno življenje. Ni torej čudno, da se je prav tu porajala misel sprva samo na občasne glasbene festivale, kasneje pa na redne vsakoletne prireditve. Spočetka so nameravali izvajati samo Mozartova dela. Ta osnovni namen imajo v glavnem še sedaj. In tako je prav! Prav je, da se rodno mesto oddolži temu skladatelju za ogromno delo s tem, da mu da častno mesto pri svojih festivalih. Le poznavavcu Mozartovih del je znano, kakšen velikanski opus del najvišje umetniške

domov grede pa ga je zadela kap in so ga zvečer našli na cesti ob tovarni mrtvega. Martina Čopa, ki je dosegel visoko starost 80 let, smo 21. septembra 1962 spremili na njegovi zadnji poti na pokopališče v Svečah v spremstvu številnih žalnih gostov, kar je dokaz, da je bil rajni spoštovan in priljubljen med našimi ljudmi. Pokojni Tine je bil dolga leta član »Krčmarjev« v Svečah ter cerkveni pevec, imel je izvrsten prvi tenor. Delavski pevski zbor je svojemu pevskega tovarišu zapel na domu in na grobu žalostinke, domači gospod župnik pa so se v ganljivih besedah poslovili od pokojnega in se mu zahvalili za dolgoletno petje. Naj v miru počiva, ostalim pa naše sožalje!

vrednosti je zapustil komaj 35-letni Mozart. Bil je muzik, ki je, kakor pravi dr. Preussner, poslušal in gledal vse »sub specie musicae«, vendar ne abstraktno, temveč človeško globoko občutene muzike. Vsa njegova dela preveča duhovitost, drznost in globoka občutenost, ki daleč presega tedanji glasbeni okus. Prireditelji in osnivalci salzburških festivalnih iger so se odločili prikazovati in predvajati ne samo njegova velika in znana dela, ampak tudi manj znana in manjša dela v zglednih izvedbah. Zategadelj imajo salzburške festivalne prireditve svoje posebno obeležje in se ločijo od drugih festivalnih mest, ki se porajajo v čedalje večjem številu po vseh koncih sveta.

Med 56 operami, deli 29 komponistov, je bilo v 40 letih izvedenih kar 13 oper enajstih modernih skladateljev. Devet od teh pa je imelo tu svojo prvo izvedbo. Lani je doživela opera »Das Bergwerk zu Falun« skladatelja R. Wagner-Regényja hud polom, pred tem tudi »Julietta« (l. 1959) komponista H. Erbseja in »Vanessa« (l. 1958) S. Barberja. Ni torej čudno, da na letošnjem programu ni nobene prve uprizoritve, saj morajo tudi salzburški festivalni prireditelji računati z gospodarskim momentom. Uprizoritve, ki jih pripravljajo celo leto, zahtevajo velike finančne žrtve.

Kljub temu pa je tudi letos imel Salzburg premiero. Verdijev Trubadur ni došel mogel najti mesta v salzburškem festivalnem programu. Celo festivalu najbolj naklonjeni prijatelji so odklonilno sprejeli vest, da bi Trubadurja izvedli v Mozartu posvečeni hiši. Herbert von Karajan pa se je lotil tega dela z njemu lastno vestnostjo že skoraj pred enim letom in ustvaril kot dirigent in kot režiser obenem predstavo na izredno visokem nivoju. Popolnejšo zasedbo (Dunajska filharmonija, zbor Dunajske državne opere s pevci Leontyno Price, Giulietto Simionato, Francom Corellijem in Ettorom Bastianinijem) si komaj lahko predstavljamo! Karajan je gotovo eden najbolj poklicnih dirigentov Verdijevih del. Najpopularnejša Verdijeva opera je s to izvedbo dobila zopet svojo umetniško čast.

Enako natančnost pri izbiri izvajalcev je Karajan pokazal pri sestavi zasedbe za orkestralni koncert, na katerem so dali Ver-

Naše prireditve

ST. JAKOB V ROŽU

V nedeljo nameravajo jubilejno prireditev naše Hranilnice in posojilnice smo iz tehničnih razlogov preložili na poznejšo dobo. V nedeljo, dne 4. oktobra pa se vrši ob 2. uri popoldne v Narodnem domu redni letni občni zbor z letnim obračunom. Člani-zadružniki iskreno vabljeni!

dijev Rekviem. Berlinska filharmonija, Pevsko združenje prijateljev glasbe, Leontyno Price, Giulietta Simionato, Giuseppe Zampieri in Bolgar Nikolaj Gjaurov, ki ga imajo za naslednika Šaljapina, so pod njegovim vodstvom izpolnili pričakovanje poslušalcev, ki so že zdavnaj prej pokupili — kakor tudi za Trubadurja — vse vstopnice.

Drugi veliki in slikoviti oder v bivši jahalni šoli, ki ima v skalo vklesane lože za tedanje gledalce jahalnih prireditev, pa je bil prizorišče Gluckove opere »Ifigenija v Aulidi«, muzikalne drame, zasnovane na antični snovi. Zaradi svoje velike in globoke notranje veličine zahteva ta opera veliko sceno in izredno močan zbor, ki ga premore le malokatero gledališče. Oboje je bilo tu dovršeno rešeno, v izvajalnem korpusu sta tudi to pot bila izvrstna Dunajska filharmonija in zbor Dunajske državne opere, ki so s pevci Elisabeth Steiner, Walter Berry, Inge Borkh, Christa Ludwig, James King pod vodstvom dirigenta Karla Böhma dosegli izreden uspeh.

Na programu so bile še štiri Mozartove opere. S komično opero »Figarova svatba« pod taktirko H. Wallberga in s pevci D.



Steyr, Warchalowski- in Linder-tractorje s kosilnico, oralom, brano, kultivatorjem, tro-silcem umetnega in hlevskega gnoja naročite najugodnejše pri

JOHAN LOMŠEK

Št. Lipš, Tihoja, p. Dobrla ves

Fiescher-Dieskauom, S. Jurinac, G. Sciutti, G. Evansom, O. Czerwenko, E. Learovo so slavnostno odprli letošnji festival. Od lani je ostala na programu opera seria »Idomeneo«, ki jo je dirigiral dirigent Peter Maag namesto obolelega Ferenc Fricšaya.

Izvrstni predstavi sta bili letos tudi komična opera »Cosi fan tutte« z dirigentom K. Böhmom in z glavnimi pevci E. Schw., Kopfovo, C. Ludwigovo, H. Preyjem, W. Kmenttom, G. Sciutti in C. Dönchom ter spevoigra »Beg iz Seraja« pod vodstvom Istvana Kertesa na dvorišču Rezidenčne palače.

Od devetih koncertov, ki nimajo kake posebej določene programske koncepcije (razen enega Mozartovega večera) sta bila najbolj pričakovana že omenjeni Verdijev »Rekviem« in pa Beethovnova 9. simfonija, ki bi jo naj dirigiral F. Fricšay, za katerega pa je vskočil poljski dirigent Paul Klecki.

Marijan Pogačnik v ljubljanski Mali galeriji

Mojster likovne poezije

Razstava grafik akademskega slikarja Marijana Pogačnika je pomemben dogodek v slovenskem likovnem življenju. Predvsem zato, ker je to prva urejena, izbrana retrospektivna razstava tega tihega, skromnega in nekam udrzanega umetnika; še bolj pa zato, ker nam na poseben način predstavi tisti prislovični slovenski lirični pogled na svet.

Snov njegovih del je preprosta, največkrat fabulativna; črpa iz narodnih pesmi, posredno morda iz narodnih vzorcev in seveda največ iz preprostega življenja. Ta dela odlikuje izredno skrbna tehnična izvedba, ki je povsem na ravni vseh drugih, umetniških kvalitet Pogačnikovih jedkanic. Nekakšen »horor vacui«, strah pred praznino čutimo v vseh njegovih listih in prav to približuje vsa njegova dela tistemu učinku, ki ga najdemo pri narodnih vzorcih na vezeninah, rezbarijah in zlasti na čipkah.

In vendar bi v teh likovno polnih, povsem pokritih listih zaman iskali samo in predvsem dekorativnih rezultatov. Marijan Pogačnik je poet podrobnosti in tako v njegovih predmetjih, konjih, ribičih, osamljenih pticah, vasicah in starih kovačijah, potujočih streliščih in dru-

gih grafikah najdemo predvsem skrbno, ne slučajno izbrano snovi, potem dosledno stilizirano, kompozicijsko in tehnično urejeno izvedbo, zlasti pa veliko draž majhne, nežne, intimne poezije. Narodne poezije in poezije umetnika, ki v privedni obliki ornamenta podaja življenje kot narodno pesem in pripovedko kot življenje. Vse to pa podloženo z znanjem, talentom in ljubeznijo do snovi in dela.

Marijan Pogačnik ustvarja, če sodimo po tej razstavi, ki je dokaj objektivno zrcalo, zelo počasi oziroma poredko. Toda takrat nastanejo listi, ki v današnjem mrzličnem umetnostnem vzdušju navadno »uradno« sicer niso najvišje ocenjeni, vsebujejo pa trajne kvalitete, še posebno tiste, ki postajajo sodobnemu človeku vedno ljubše in podrobnejše: intimnost in tiho, nevsiljivo poezijo.

Vse „JOKA“-izdelke — kavče — preproge — žimnice — klavirje — harmonije dobite ugodno pri

FRANZ KREUZER's WtW.

prodaja pohištva in klavirjev

Klagenfurt, Kardinalplatz 1,

Tel. 23-60

Mednarodni kongres zakristanov — cerkvenih nastavljenecv

V Rimu je bil od 3. do 8. septembra 1962 mednarodni kongres zakristanov-cerkvenih nastavljenecv. Zbrali so se udeleženci iz Italije, Švice, Francije, Avstrije, Nemčije, Holandske, Belgije, Španije in drugih držav, celo iz Afrike so bili zastopniki navzoči. Iz Avstrije je bilo 400 udeležencev, s Koroškega 14.

Udeleženci krške škofije smo se pridružili avstrijskemu romarskemu vlaku. Prvi obisk v večnem mestu je veljal cerkvi sv. Petra. V mogočni procesiji so korakali cerkovniki v svetišče božje v središču krščanstva in molili pri oltarju nad grobom prvega apostolov. Občudovali smo v cerkvi sv. Petra velikanske priprave za vesoljni cerkveni zbor. Cela največja ladja od glavnega vhoda do oltarja nad grobom sv. Petra je pripravljena za koncil. Ob dveh straneh se dvigajo sedeži za udeležence, škofo iz vseh delov sveta. Vse kaže, da bo ta cerkveni zbor po svoji obširnosti tako velik, kakor ga še zgodovina katoliške cerkve ne pozna. Tudi moderne tehnične naprave bodo služile cerkvenemu zboru.

Slovesna je bila otvoritev v papeževi dvorani Pija XII. Predsednik mednarodnega združenja cerkovnikov Otokar Novak z Dunaja je otvoril kongres. Kardinal Lercardo, nadškof iz Bologne, je imel prvi referat in kazal navzočim vzvišenost cerkvene službe, ki naj služi v slavo Bogu. Skupna pesem Salve Regina — Pozdravljena Kraljica v latinskem jeziku je končala vsako skupno zborovanje tega kongresa. Pokazalo se je, da je latinski jezik skupni jezik katoličanov iz vseh delov sveta.

V sredo, 5. 9., je bila skupna božja služba pri oltarju Petrovega prestola. Sv. mašo je daroval papežev legat, zakristan sv. očeta, škof Petter van Lierde. Navzoči so skupno peli koralno angelsko mašo in prejeli iz škofovih rok daritveni dar sv. obhajila. Škof je govoril navzočim v štirih jezikih. Po božji službi pa smo čakali na sv. očeta, Janeza XXIII. Z velikim navdušenjem smo ga pozdravili, ko se je prikazal v cerkvi sv. Petra. Navzočih je bilo kakih 15 tisoč ljudi. Od oltarja je nagovoril sv. oče Janez XXIII. navzoče zakristane in cerkvene nastavljence in jim v daljšem govoru kazal lepoto in važnost njihove službe v cerkvi Kristusovi. Z močnim in prijaznim glasom je očetovsko govoril svojim sodelavcem, ka-

kor je imenoval cerkovnike. Med drugim je rekel, da je tudi zadnja služba tistega, ki pometa hišo božjo, važna in velika. Pohvalil je mednarodno združenje zakristanov in ga potrdil in želel, da bo v vseh škofijah to združenje blagoslovljeno delovalo v čast božjo in blagoslov vernikov. Posebno je sv. oče še omenil veliki pomen vesoljnega cerkvenega zbora in pozval navzoče, naj molijo za božji blagoslov tega za današnji čas in življenje Cerkve važnega dogodka. Končno je vsem podelil svoj blagoslov in želel, da naj navzoči ponesejo ta blagoslov v svoje domače škofije, župnije in družine.

Navzoči zakristani so darovali po svojem mednarodnem predsedniku in odboru lep mašni kelih z napisom »Služimo Bogu z veseljem«, umetno izdelano kadilnico in veliko umetno okrašeno voščeno svečo, simbol službe cerkovnikov. Ginjen je sv. oče sprejel te darove ljubezni in vdanosti. Z navdušenjem so pozdravljali vsi navzoči sv. očeta, ko je odhajal in z očetovsko ljubeznijo zadnjič blagoslovljal zakristane.

Pri naslednjem zborovanju je govoril generalni vikar iz Solnograda, prelat dr. Simmerstätter, ki je poudarjal, kako naj bodo zakristani zvesti Cerkvi, ki stoji na skali sv. Petra kot nepremagljiva ustanova Kristusa, naj spoštujejo vidne namestnike Kristusa, sv. očeta, škofa, župnika in dušne pastirje.

Ganljiva je bila božja služba v velikem podzemskem prostoru katakombe sv. Domitile. Sv. mašo je daroval dunajski nadškof dr. Jachym in prirščno kazal cerkovnikom, naj služijo Bogu v duhu Kristusovih mučencev prvih krščanskih stoletij, ki so radostno darovali svoje življenje za Kristusa in počivajo v katakombah, iz katerih bodo poveljčani vstali s palmo zmage.

Kolikor je še bilo časa med zborovanji in božjo službo, so udeleženci obiskovali rimske cerkve in druge znamenitosti starorimske poganske in krščanske umetnosti in kulture. Poromali smo tudi na grob sv. Marije Goretti v Nettuno in priporočili svoje prošnje in zadeve veliki mučenici današnjega stoletja. Zadnji obisk pa je veljal sv. Frančišku v Asisiju, ki je živ zgled zakristanom in cerkvenim nastavljenecem, kako naj služijo Kristusu v cerkvi.

A. Z.

Iz filmskega sveta

BENEŠKI FESTIVAL IN KRIZA FILMA

Doslej je veljal filmski festival v Benetkah za eno največjih filmskih manifestacij v letu. Saj se je tjakaj zateklo ob tej priliki le najboljše in največje, kar je svetovna filmska umetnost premogla.

Letošnji beneški festival pa je pokazal, da je zadnja leta film v resnični krizi. Saj pomeni letošnji beneški festival pravo blamažo za film. Zdelo se je celo, da letos vobče nihče ne bo deležen nagrad in da ni filma, ki bi zaslužil priznanje. Tako je n. pr. režiser filma »Eva« tik pred predstavo sporočil, da film ne bo predvajan, ker je sam presodil, da film ne spada pred ta mednarodni forum.

Tudi ob drugih filmih so nastala prerekanja, kot n. pr. ob sovjetskem filmu »Človek in žival«, češ da prizori nikakor niso povzeti iz Južne Amerike, kakor je bilo rečeno, marveč iz Kube.

Vobče pa je bil repertoar filmov precej skromen glede umetniške vrednosti in gledalcem ni nudil kakih posebnih užikov. Kot pravo presenečenje pa je prišla odločitev komisije, da bosta prejela nagradna priznanja sovjetski film »Ivanovo detinstvo« in italijanski film »Družinska kronika«.

BENEŠKI PATRIARH IN FILMSKI FESTIVAL

Kot skoraj vsako leto, je tudi letos imel beneški patriarh, kardinal Urbani v cerkvi svetega Marka nagovor na udeležence filmskega festivala. Med drugim je kardinal poudaril: kino se ne sme odtujiti stvarnosti življenja z vsemi njegovimi pozitivnimi in negativnimi vidiki. Kino mora obtožiti bridek in bolezenski položaj, ki zahteva podporo in naklonjenost javnega mnjenja, če hočemo, da bo uspešno rešen. Pomembnost kina je tudi za mednarodno življenje zelo važna. Kino mora biti namreč po svoji naravi mednarodno sredstvo za razširjanje plemenitih idej, kulture in omike. Zato mora odgovarjati temeljnim predpisom krščanske omike.

BEN HUR, POPULAREN FILM

Le malokateri film je doživel tudi v Celovcu toliko predstav kot velefilm »Ben Hur«. Prav isto je doživel ta film tudi v drugih mestih. Tako moremo imenovati ta film za najbolj obiskani film v zadnjih letih. Samo na Dunaju je ta film imel 275.000 gledalcev, dočim ga je gledalo v drugih zveznih deželah Avstrije 390.000 gledalcev. Že vse leto vrtijo ta film po avstrijskih kino-dvoranah in iz tega razloga uo film še nadalje igran pri nas.

JUGOSLAVIJA V BENETKAH

Filmska industrija v Jugoslaviji se je zelo hitro razvila in se že uvrstila na mednarodni filmski nivo. Udeležuje se zato z uspehom mednarodnih filmskih festivalov in jih tudi sami prirejajo.

Letošnjega beneškega festivala so se jugoslovani udeležili s filmom Veljka Bulajića »Mesto v vretju«, ki je pred kratkim ponovno zmagal na jugoslovanskem filmskem festivalu v Pulju s filmom »Kozara«.

M. van der Meersch: 12

Delo sem dobil!

(»Ribiči« — iz življenja katoliške delavske mladine)

Nisem maral, da bi mati prišla v tovarno, da ne bi kaj izvedela, kako se mešam v te stvari. Pa še nevarno je bilo, da ne bi zašla v kakšen pretep. Za njo je bilo boljše, če je ni bilo blizu. Še mi je zabičala: »Poglavitno je, Pierre, da boš tiho. Nikamor se mi nikari ne mešaj. Stavko in vse strokovne organizacije naj drugi uredi. Previden bodi...«

Delavci so se polagoma privadili stavki. Na dvorišče so pripeljali voz slame. Vsak je pograbil po en otep in ga odnesel v kot, da si pripravi ležišče. Drugi moški so privlekli barako na kolesih, ki je bila last nekoga branjevca, ter v njej postavili ognjišče. Ženske so v kotu zraven pomivalnika lupile krompir. Iz sodov in desk so sestavili oder, ki naj bi bil tu za ples in koncert. Na pisarniški steni je bilo z apnom napisano: »Drevi koncert, nato ples!«

Fotografski amaterji so z zidu, z divjo trto poraslega, snemali skupinske slike. Ženskam, ki so svojim možem prinesle jesti, so razkazovali tovarno, statve in parni stroj. Denarja je še bilo. Tisti gospodje, ki so se dali nazivati delegate, so imeli pravico vedno hoditi ven in noter. Venomer so z vrčki piva in zavojčki tobaka tekali



Za mladino in prosveto

SOCIALNA ŠOLA:

Cerkev in država od Boga

Med cerkveno in državno oblastjo je v teku dvatisočletne zgodovine Cerkev prišlo že mnogokrat do hudih sporov. Največkrat je bil vzrok temu krivo pojmovanje cerkvene ali državne oblasti. Ali si je cerkvena oblast prisvajala preveč oblasti, ali pa je državna oblast hotela Cerkev izrabiti za svojo dekle. Vsakokrat pa je imelo to zelo slabe posledice za celotno družabno in socialno življenje.

Leon XIII. uči:

Čeprav je katoliški socialni nauk o tem vprašanju bil vedno jase, ni vendar papež Leon XIII. čutil potrebo, da v svoji znameniti okrožnici »Immortale Dei« iz leta 1885 obširno razlaga nauk Cerkev o razmerju med Cerkvijo in državo. Tedanje liberalistično pojmovanje je namreč močno precenjevalo državno oblast in tedaj nastajajoči socializem je to oboževanje države še bolj poudarjal.

V okrožnici je zapisano: »Bog je izročil skrb za človeški rod dvema oblastema, cerkveni in državni; prvo je postavil za božje, drugo pa za svetne zadeve. Vsaka je v svojem redu najvišja, vsaka pa ima določene meje, ki jih očrtava njena narava in njena najbližja naloga. Vsaka je kakor ograjena s krogom, v katerem se svobodno giblje.«

Odkod Cerkev?

Iz evangelijskih poročil je jasno razvidno, da je Cerkev ustanovil sam Jezus Kristus; zato je Cerkev po svoji naravi božja ustanova. Zmotno je torej mnenje onih, ki pravijo, da so si Cerkev ustanovili prvi kristjani sami kot posebno organizacijo in jo imenovali cerkev, po kateri so se ločili od judovske sinagoge. Po tem mnenju bi bila Cerkev le navadna organizacija ali društvo, ki bi bilo povsem podrejeno državnim zakonom.

Taka naturalistična razlaga o postanku Cerkev je v popolnem nasprotju s poročili Svetega pisma, kjer je zapisano, da bo Jezus na skalo »postavil svojo Cerkev« in podobno. Iz tega je razvidno, da je Kristus ustanovitelj Cerkev naravnost in neposredno. Dal ji je določeno nalogo in poslanstvo, ter ji izbral tudi potrebna sredstva (trojno oblast) in ji celo določil obliko organizacije (papež-škofje-verniki). Tako je Cerkev povsem samostojna in suverena družba, katere ne sme nihče ovirati pri njenem poslanstvu.

Odkod država?

Pa tudi država je po katoliškem versko-socialnem nauku v svojem redu samostoj-

na in suverena družba. To lastnost ima od Boga, kajti brez tega bi ne mogla izvrševati svoje naloge. Po krščanskem naziranju, je namreč država utemeljena v človekovi naravi, ki je delo božjih rok. V imenovanju okrožnici je zapisano: »Božja previdnost je določila, da se človek takšen rodi, da se druži z drugimi ljudmi v družbe, tako v domačo (zakon, družina) kakor v javno (država), ki mu edina more nuditi vse, kar je za življenje potrebno«. Zamisel države je po božji volji, ker je Bog ustvaril človeka kot socialno ali družabno bitje. Tako je torej tudi država od Boga, vendar ne tako naravnost kot Cerkev, marveč le posredno. In kakor je država od Boga, tako je tudi vsaka oblast, ki vodi urejeno življenje v državi, od Boga.

„Mladi krščanski delavci“ v ZDA in mons. Cardijn

Jubilej 80-letnice rojstva in 50-letnice dela za delavce, katerega je letos obhajal znani belgijski duhovnik mons. Jožef Cardijn, nismo slovesno obhajali le v Avstriji in v Belgiji — saj smo letos spomladì napolnili dvorano Doma glasbe, ko smo imeli v svoji sredi tega častiljivega očeta mladih delavcev — temveč so se vse leto vršile proslave po vsem krščanskem svetu. Poročajo, da je ta starček, ki »je 80 let mlad« kot je sam rekel, to poletje potoval tudi v Združene države in obiskoval svoje mlade prijatelje-delavce po večjih industrijskih centrih.

»Mladi krščanski delavci — JOC«, katere je on pred 50 leti ustanovil, delujejo danes v 91 državah. Osnovna misel te delavske organizacije je: pokristjaniti delavčev delovni in prosti čas, pokristjaniti njegovo poklicno in privatno življenje. Pot do začrtanega cilja vodi preko apostolata po navodilu: med delavci bodi delavec apostol. Metoda dela pa se vrši po geslu: »Opazuj, presodi in deluj.«

Kako izgleda praktično delo »Mladih krščanskih delavcev« je nazorno prikazano v knjigi M. van der Meersch: »Ribiči«, katero prinašamo že nekaj časa v odlomkih na mladinski strani našega lista.

Tudi v Ameriki je mons. Cardijn vzgajal, lepo število krajevnih in narodnih voditeljev katoliškega delavstva. Ob priliki letošnjega obiska krajevnih organizacij »Mladih kršč. delavcev« v ZDA je vedno poudarjal, da je ta mednarodna delavska organizacija lahko uspešna vez med člani v Kongu, v Burmi, v Braziliji... in člani

Še o »Slehniku« v Št. Janžu

V soboto, dne 8. septembra ob priliki 200-letnice farne cerkve, je priredila šentjanška farna mladina na prostem pred cerkvijo Hoffmannsthalov misterij »Slehnik« v župančičevem prevodu. Že izbira igre same, kakor tudi obilna udeležba kažeta, da je oder šentjanške farne mladine v zadnjem času dosegel precejšen nivo. Kot uprizoritev farnega odra, ki se mora boriti z osnovnimi težavami igravskega in odskega materiala, je prireditelj zelo dobro uspel. Vendar naj igralci ne zamerijo nekaj kritičnih pripomb, saj so le-te samo znamenje, da jih smatramo zmožne zrelejših uprizoritev. Skoraj pri vseh igravcih nas je motilo nezadostno obvladanje župančičevega verza, ter slovenske zborne izgovarjave. Župančičev jezik ni mogel pod temi pogoji zablesteti v vseh svojih finesah in melodičnih otenkih. To se je poznalo — že zaradi obširnosti vloge — najbolj pri glavnem igravcu, Slehniku. Verz ga je oviral, da bi sprostil v vlogi vse svoje igralske sile, ter je tako ostal v gotovi monotonosti. Želeli bi si mogoče tudi lepše prehode od Slehnika-grešnika do Slehnika-spokornika. Smrti, ki na slabo kontrastiranem ozadju (bela smrt, bel, cerkveni zid) ni mogla igrati vseh možnosti, je manjkala poleg igralskih registrov mogočnost in zmagoslavnost njenega nastopa. Ljubico je mogoče deklšaka sramežljivost nekoliko ovirala pri njeni vlogi, ki jo je sicer kar dobro odigrala. Od ženskih vlog bi bilo omeniti še predvsem Dobra dela, le da je bil njen glas za predstavo na prostem mogoče nekoliko prešibak. Mati, v nekoliko ponesrečeni maski, se je v svojo vlogo izvrstno vživela. Ne smemo, jasno, pozabiti simpatične Vere, ki bi se mogla igralsko meriti z vsemi drugimi. Izpiliti bi bilo treba še predvsem kontrast med Debelim in Suhim nečakom, ki je predvsem šepal na naglasu in premajhno izrazitostjo Debelega nečaka. Izvrstno je zaigral Mamon. Škoda le, da je vzel nekoliko previsok register glasu.

ZA DOBRO VOLJO

Nekdaj in sedaj

Sin: »Oče, kaj so imeli ljudje takrat, ko še ni bilo radia?«

Oče: Imeli so mir, sinko.«

Kupčija

Ribničan prodaja suho robo.

»Kako se vam godi?« ga vpraša znanec.

»Kakor bolniku,« odvrne Ribničan, »vsake tri ure eno žlico!«

v ZDA. In s ponosom more trditi, da so »Mladi krščanski delavci« s svojim apostolskim delom že mnogo pripomogli k olajšanju krajevnih in mednarodnih problemov in k boljšemu razumevanju med narodi.

V ZDA se je začelo gibanje »The Young Christian Workers« JOC« šele po drugi svetovni vojni in imajo sedaj v 54 škofijah že 189 krajevnih delavskih skupin.

Beck je vodil zborovanje. Treba je bilo sestaviti naše zahteve. Prebral je vrsto zelo dobro sestavljenih zahtev: plačane počitnice, štiridesurni teden, povišane mezde, odmor za prigrizek dopoldne in popoldne ter cel kup malenkosti, ki so merile na posamezne oddelke. Vsak delegat je povedal, kaj misli, ali je kaj pristavil — ali obravnaval ali spreminjal, včasih v hudih besedah, ki jih Beck ni mogel vselej ustaviti. Zlasti ženske — imele so pet ali šest delegat — so na vso moč odločno nastopale. Enkrat ali dvakrat sem tudi jaz spregovoril:

»Pri vsem tem ste pozabili na mlade. V imenu JOC-a in Svobodne strokovne zahtevam delegata za mlade fante!«

»Čemu neki?« so me spraševali.

»Potrebujemo mladega delavca, ki naj mlade zastopa tukaj in pri delodajalcu; ki bo nadziral učno dobo; ki bo skrbel, da se bodo res učili in da mladim ne bo treba samo pometati in okoli tekat; ki bo lahko zahteval podroben in zaprt mezdni obračun. Navihanci namreč »kradejo«, del tedenske mezde si sami obdrže ter sleparijo svoje starše. To ni zdravo. Ker pa sem že pri moralni, bi delegat moral nadzirati tudi pravno, pogovore, čtivo, surovosti in glasovito »poučevanje«...«

O tem so začeli govoriti vse križem. Eni so rekli:

»Prav ima!« —

(Dalje prihodnjič)

Spet sem sklical svoje ljudi in jim naročil, naj to misel na tistem razširijo med množico. To jih je spet zaposlilo in jih moralno okrepilo. Možake sem dobro obdelal. Vsi so obljubili. V dnu srca delavec spoštuje svobodo drugega. Zato sem se namenil, da poskusim svojo srečo na delegatskem zborovanju.

To se je začelo okoli petih popoldne v strojnici.

Dolga temna dvorana z betoniranim tlakom. Ob stenah so stale železne mize. Skozi sajasta okna je mežikal klavirni dan. Orodje je viselo na deskah. Na napuščih pri oknih so stale pločevinaste škatle in vrčki z oljem. Tla so bila posejana s srebrno se svetlikajočimi opilki. Na sredi je stala stružnica, zraven velik sveder, žaga in električni varilnik. Na delovnih mizah je ležalo razno nedodelano blago. Po vsem si lahko uganil: tukaj je bilo delo v sredi največjega zagona nenadno ustavljeno.

Čudna slika so bili ti delegati — bilo jih je kakih 30 — s svojimi trdimi obrazi in v zamazanih modrih vrhnjih oblačilih. Iz marsikaterega žepa so molele steklenice svoje vratove. Ti ljudje so torej posedli vsevpred po delovnih mizah, po ugaslih ognjiščih, na napuščih na oknih in prav tako na mize pri stružnici in skobelniku. Naglo je vse zagrnil cigaretni dim. Vse je bilo podobno upornikom, ki so se polastili velike ladje ter se zdaj v strojnici posvetujejo.

od Doormanove beznice do delavnice. Mala zelenjadarica, ki je kuhala juho, je v svojem navdušenju posodila vse svoje velike kuhinjske lonce. Na pečeh iz pralnice se je zdaj v njih kuhala govedina. Tu na prostem je bilo živahno in veselo. Večina delavk, ki sem jih snoči pustil domov, se je vrnila. Pletle so in si krpale perilo. Vleklo jih je k strojem, kakor da bi jim bilo tam bolj domače. Tudi moški so ostajali po dvoranah in kvartali.

Tisto jutro so imenovali »začasne« delegate, da je vsaka dvorana dobila svojega odgovornega zaupnika. Tistih nekaj kolovalij je vajeti trdno držalo v rokah in so svoje ljudi kar postavljali:

»Ti se boš brigal za vretenarje, ti za sukančarje, ti za elektrike...«

Tako so »volili« svoje ljudi. Ker pa so tudi meni, zaupali, sem se takoj oglasil:

»Jaz se bom brigal za valjavnico!«

Vsled mojega odkritega nastopa mi niso delali težav, čeprav sem bil pri »Svobodni strokovni zvezi«.

»Saj res,« je dejal Dubosc, »pri valjavcih delaš. Zato bodi njihov delegat.«

Tako sem bil »izvoljen« za delegata.

To mi je bilo v veliki prid. Kot delegat sem moral biti pri vseh posvetovanjih in sem bil lahko o vsem poučen.

Neke sobote je bilo. Ponoči sem si izmislil delovni načrt: V nedeljo zjutraj, deset minut pred sedmo, naj se odpre tovarna, da lahko pojdejo k maši vsi, ki bi radi šli.



Šoferski kotiček

Obraba pnevmatike

Obremenitev

Če avtomobil prekomerno obremenjujemo, ta sicer teče normalno — vsaj tak vtis imamo — vendar se nenadoma »sesede«. Tedaj je z njim konec. Podobno je tudi s pnevmatikami, kajti tudi te so grajene, kot cel avtomobil, za določeno obremenitev. Zato obremenimo pnevmatike vedno le toliko, kolikor predpisuje tovarniško navodilo. Zaradi preobremenitve:

— se protektor plašča neenakomerno in naglo obrabi. Zaradi močnejšega valjanja (pnevmatika pod težo »sede«) se naglo segreje. Oblika pnevmatike se deformira, ob stenah plašča nastanejo trebušaste izbokline. Plašč se obrablja podobno kot tedaj, če je v pnevmatiki premajhen pritisk;

— preobremenjena pnevmatika je na udarce mnogo bolj občutljiva kot normalno obremenjena. Sunki in udarci, ki jih prejme pnevmatika, n. pr. ko vozimo čez razrito cesto, čez tračnice ali čez debelo kamenje, poškodujejo plašč, ali pa ga celo pritisnejo ob rob platišča kolesa. Tedaj lahko pretolčemo zračnico (pnevmatika izpusti), ali pa pretolčemo gumo plašča in platno. Tudi drobni kamenčki ali kovinski predmeti laže prodirajo v plašč. Močnejši sunek na takem mestu raztrga gumo zunaj plašča in platno znotraj;

— preobremenitev ne poškoduje plašča vedno le od zunanje strani, temveč močno poškoduje platno znotraj plašča: platno poka v cik-cak črtah. Taka poškodba je zelo resna, je pa tako rekoč nevidna; opazimo jo navadno vedno tedaj, ko je platno že močno poškodovano in pnevmatika spušča, ker je zračnico poškodovano hrapavo platno. Vulkaniziranje znotraj plašča je le izhod za silo. Taka pnevmatika »tolče«, imejmo jo le v rezervi — če že ne gre drugače. Dognano je, da za 10 odst. prevelika obremenitev vozila povzroči za 15–20 odst. večjo obrabo plaščev. Okvare zaradi obremenitve so še večje, če naglo vozimo.

Hitrost

Ako vozimo hitreje, se tudi plašč bolj obrabi. Pri povprečni hitrosti 50 km/h se plašči obrabijo normalno in bomo zato pri tej hitrosti z eno garnituro plaščev najdlje vozili.

Pri povprečni hitrosti 70 km/h je obraba plaščev 35 odst. večja, pri povprečni hitrosti 40 km/h pa je obraba plašča večja za 30 odst.!

Uničujoča sta tudi hitra vožnja v ovinkih in obračanje s preveliko hitrostjo. Močne obremenitve deformirajo pnevmatiko. Vsako deformiranje pnevmatik — trga platno in tkivo gume. Pri nori vožnji v ovinkih in pri obračanju trpijo predvsem zadnje pnevmatike.

Temperatura

Na obrabo plaščev vpliva tudi temperatura zraka in ceste ter temperatura, ki nastane ob trenju med pnevmatiko in cesto. Guma je za temperaturo zelo občutljiva. Če se močno segreje, je mehkejša in se zato še hitreje obrabi. Zato avtomobila ne puščajmo za dolgo časa na soncu. Sončna pripeka pnevmatiko zanesljivo uniči. Vročina in suh zrak pospešujeta staranje gume. Če parkiramo avto na soncu, pokrijmo pnevmatiko s papirjem, tako jih zavarujemo pred pripeko, s tem pa jim podaljšamo življenjsko dobo v našo korist.

Obnovitev protektorja

Avtomobilski plašč je nekaj podobnega kot naši čevlji. Predno je zgornje usnje uničeno, jim čevljar nekajkrat obnovi podplate. Ko pa je vrhnje usnje uničeno, jih zavržemo.

Avtomobilski plašč ima protektor. Če so rob plašča, boki (stranska guma) in platno znotraj še dobri, lahko navulkanizirajo na izrabljeni protektor novo obutev, nov protektor.

Sedaj boste razumeli, zakaj smo poudarjali čuvanje bokov plašča in plasti kordnega platna.

Pomnimo: obnovljeni protektor se nam izplača le na plašču z dobrimi boki in brezhibnim platnom.

Če smo pnevmatiko dobro vzdrževali in jo skrbno čuvali, bomo z majhnimi stroški za nov protektor »kupili« nov plašč!

Navulkaniziran protektor zdrži 20.000 do 25.000 km vožnje.

Ali je tobak tudi koristen?

Tobak ni vsakomur drag, niti tedaj, ko je že izpuhan v dim. Zakajeno sobo najprej prezračimo, duh po dimu pa odpravimo, če obesimo v sobo vlažno krpo ali pa postavimo posodo z mrzlo vodo. Navdušeni kadilec pa bo osvežil tobak, cigaro ali cigareto, če je presuha, s tem, da bo vložil v škatlo nekoliko rezin krompirja ali rumenega korenja. Porumenele prste si bo očistil z mešanico enakih delov 3 odst. vodikovega superoksida in 10 odst. salmiakovega cveta. V mnogih primerih zadostuje tudi zmes špirta in močne milnice. Tobačni pepel izvrstno čisti zlato, srebro, medenino, cin in baker. Tobačne madeže na perilu kadilcev je treba po pranju namakati z rumenjakom, raztopljenim v špirtu, čez pol ure pa izprati v žganju in nato v čisti vodi.

Nikotin je hud strup ostrega okusa in lahko povzroči v kadilcu močne okvare in bolečine. Vendar lahko škodljivost nikotina določamo samo posamič, ker so posledice pri enem hujše, pri drugem manjše; zato tudi ne moremo določiti, pri kakšni količini postane nikotin posebno škodljiv. Kdor je v skrbeh, ali mu tobak koristi ali ne — zlasti še, če čuti hude posledice svoje strasti tudi v žepu — stori naj-

bolje, če se vzdrži kajenja. Začetek je vsakakor težaven, toda kadilec naj ima v začetku abstinence venomer v mislih, da bo po nekaj mesecih dokončno rešen svojega zastrupljenja in izkoriščevalca. Dosegel bo moralno zmago in zadoščenje, ki mu bo uvrstilo življenjsko voljo, uspeh pa bo očiten po boljšem zdravju in dokaj manjših vsakdanjih gmotnih skrbih.

Tobačni izvleček zoper zajedavce na rastlinah je gosta rjava tekočina, ki vsebuje kakšne 30 odst. nikotina. Uporabljamo ga v 2 do 3 odst. vodeni raztopini. Surovi nikotin pa je gosta rjava tekočina, ki vsebuje 95 do 98 odst. nikotina, ki ga uporabljamo v 0.15 odst. raztopini: 150 g surovega nikotina zmehčamo v 100 l vode. Da se tobačna škropiva bolje prilepijo na rastline in da jim povečamo učinkovitost, jim dodamo 0.5 do 1 odst. mazavega kailjevega mila, ki ga raztopimo v malo vroče vode. Proti listnim ušem, ki izločajo voščen puh (na primer mokasta listna uš na zelju), dodamo brozgi poleg vsega še 20 odst. denaturiranega špirta. Tobačni prah vsebuje približno 1 odst. nikotina, dobro učinkuje in je poceni. Z mehom ali kuhalnico ga naprašimo po rastlinah.

Za naše gospodinje

Smo perice in šivilje

Perilo je skrb in ponos vsake gospodinje, zato z njim skrbno ravna in pazi, da ga ohrani čim dlje. Nerabljeno perilo, ki leži dolgo časa v omari, sčasoma porumeni, ne pokvari se pa ne. Ko je potem kakšenkrat oprano, se zopet lepo obeli. Treba ga je pa vsako poletje enkrat ali dvakrat pripraviti, posušiti na soncu in spraviti nezlikano. Perilo shraniš najpreprosteje tako, da zlasti velike in tanke kose položiš na debelo lepenko in jo prevečeš s širokimi trakovi. Perilo dehti v omari, če položiš vmes nekaj suhih cvetov sivke, lavendlja. Vonj sivke ni vsiljiv in traja leto dni. Porumenelo ali preležano perilo je dobro položiti za 24 ur v kislno mleko in ga potem spirati v čisti vodi. V ta namen uporabljajo gospodinje tudi vodikov dvokis, ki ga dodajajo nekaj žlic v vodo, preden perilo namočijo.

Osmojeno perilo nakapaj z burovo vodo, nato pa izperi z navadno vodo. Nadalje zbeliš perilo, osmojeno od likalnika, ako takoj zmehčaš osmojena mesta in jih potreseš s soljo. Razprostri perilo na soncu in madeže večkrat polivaj in na novo potresi s soljo, dokler ni vse belo.

Perilo pozimi ne zmruže, če razmešaš v zadnji vodi za izplakovanje nekaj pesti soli. Skrobljeno perilo pa se ne prijemlje likalnika, ako raztopiš v pripravljenem škrobu nekoliko soli. V sobi, kjer moški kade, se perilo rado navzame dima in smradu in izgubi prijetni vonj svežine, ki se ga navzame pri sušenju na prostem. Da obvaruješ perilo in obleko dima in smradu, napravi v omari zaveso. Perila ne parfimiraj, z mošusom še celo ne, ker povzroča omotico in mučne sanje. Namiznega perila ne shranjuj tam, kakor posteljnega, marveč v posebni omari.

Perilo koristno uporabimo tudi potem, ko svojemu pravemu namenu ne služi več. Po sredi raztrgano rjuho popravimo tako, da jo čez polovico prerežemo, sešijemo oba zunanja robova, odstranimo najbolj obrabljene dele in rjuho na novo zarobimo. Še uporabni deli starih brisač so pripravi za kuhinjske brisače, čistilne krpe, ali celo za otroške rjuhe. Tudi frotirka, ki je doslužila, je uporabna na primer tako, da iz nje izdelamo umivalne vrečice ali pa umivalne krpe ali otroške podbradnike. Nerabne namizne prte lahko predelamo za serviete ali manjše prte ali prtičke. Če hočeš izkoristiti še poslednje ostanke črtanega ali kariranega namiznega prta, sešij iz njih vrečice za serviete vse družine. S sestavljanjem posameznih pasov lahko izdelas različne vrečice tako, da ima vsak družinski član svoj vzorec.

Perilo razkužimo na tri načine: s prekuhavanjem, z likanjem ali z razkužili. Pranje v vroči vodi s sodo in milom ne zadostuje, temveč moramo perilo kuhati vsaj pol ure v kropu. Izmed razkužil so najboljše: lizol, fenol, formalin, sublimat. Za primer: na 10 l vode pridenemo pol l lizola, dobro premešamo, položimo perilo v to tekočino in ga pustimo v nji 24 ur. Perilo naj bo popolnoma potopljeno v tekočino. Nato

predenemo perilo v čisto vodo in ga pustimo v nji 1 uro. Potem ga lahko takoj operemo; če pa ga ne moremo oprati, ga lahko posušimo in spravimo v koš, da ga bomo pozneje oprale.

— Recepti za kuhinjo —

Kam z zelenim paradižnikom?

Zaradi letošnje pozne pomladanske slane in neugodnega vremena v prvih poletnih mesecih sta se rast in razvoj paradižnika na naših vrtovih zakasnela za cel mesec. Plodovi kar niso hoteli dozoreti in šele septembrsko sonce je pordečilo prve sadove. Rastline se sicer šibijo pod težo pridelka, a kaj ko še zelenim plodom grozi že jesenska slana. Kam z njimi, da jih rešimo pred pozebo? Zaradi obilice vitaminov, ki so v paradižnikih, je škoda za vsak plod, ki bi ga nam uničila jesenska slana.

K sreči moremo tudi nedozorele plodove paradižnika v kuhinji s pridom uporabiti. Poleg že zelo znane

srske (ali ruske) solate

pri kateri je ena izmed glavnih sestavin prav zelen paradižnik, je zelo dobra tudi

marmelada iz zelenega paradižnika.

Za marmelado skuhaš zelen paradižnik v sopari. Če imaš sokovnik (Entsafter) je najboljši, da ga skuhaš kar v sokovniku, da se obenem že odteče sok. Če ga kuhaš v loncu, kuhanega stresi na cedilo, da se sok odteče. Kuhan paradižnik spsiraj, mu prideni sladki janež in dobljeni sok kuhaj toliko časa, da se zgosti. Zgoščenemu dodaj na 1 kg soka 1 kg sladkorja, pusti, da vse skupaj zavre in vroče nalij v pogrete kozarce in zaveži.

Prijetno izpremembo pri določanju jedilnika pozimi ti nudi tudi

omaka iz zelenega paradižnika.

Napraviš jo tako:

Na vroči masti, ali še bolje, v vročem olju sprži drobno narezano čebulo. Lahko zarumenjeni prideni sladko papriko in ko se ta speni, dodaj na listke narezan paradižnik, ga osoli, toliko časa dušiš, da se zmehča. Če hočeš imeti gosto omako, prideni zmehčanemu paradižniku podmet (v mrzli vodi razmešano moko). Omaki dopolnimo in zboljšamo okus po možnosti z dodatkom smetane.

Za to omako si paradižnik lahko konserviramo (reksamo): Paradižnik narežemo na listke, denemo v patentni kozarec, nalijemo nanj prekuhane in ohlajene po okusu slane vode, kozarec zapremo in kuhamo pol do tri četrt ure pri 100° C.

Na ta način s pridom uporabimo ves pridelek in si pripravimo za zimo vitaminov bogato živilo. Vedeti moramo namreč tudi to, da ohrani paradižnik, v nasprotju z drugimi živili, tudi pri kuhanju vitamine, ki jih ščiti pred uničevalno silo vročine kislina, ki jo paradižnik vsebuje. Prav zaradi tega so prav shranki (konserve) paradižnika za zimo v prehrani zelo važni in dobrodošli.

Tečaj za konzerviranje v Št. Jakobu

Tečaji za konzerviranje na naših gospodinjstvih so postali že kar tradicionalni, saj nas vsako leto povabijo naše sestre v prvih septembrskih dneh, da si na tečaju dopolnimo znanje, ki smo ga pridobile v zimskih mesecih v gospodinjstvi šoli. Zato smo se vabilu rade odzvale.

Kot v raju se mi je zdela ob prihodu šola, sredi pisanega cvetja, obdana od zelenih travnikov in košatega drevja. Kot ljubo znanko, ki jo že dolgo poznamo, in dobro mater, ki nam je že veliko dala, smo jo pozdravile in takoj smo se počutile kakor doma. Letos nas je bilo na tečaju največ iz šentjanške fare. Kot v družini smo se počutile, kjer se po dolgem času snidejo njeni člani. Veliko smo imele povedati. In resen stvaren pouk je bil ves prepleten in oživilen z živahnim petjem in prijetno šalo ter mladostno razigranostjo. Pa ne mislite, da smo se zato manj naučile. Ves pouk je bil sistematično razdeljen. Teoretično znanje je utrdilo praktično delo. Da bi nam vse še bolj ostalo v spominu, smo vsako konservo tudi poskusile. To smo se oblikovale! Prav posebej pri marmeladah, kompotih in sadnih sokovih.

Posebnost letošnjega tečaja je bila v tem, da smo se poleg vseh drugih načinov konzerviranja izvežbale tudi v konzerviranju mesa in zelenjave v ledenici (Tiefkühltruhe).

Poleg zelenjave in sadja je čakal naših pridnih rok tudi cel prašiček. Kar kmalu je bil lepo razkosan in zavrt v vrečice, pripravljen za ledenico. Spoznale smo velike prednosti tega načina konzerviranja, spoznale pa tudi nedostatke, tako da nas jezični agenti ne bodo več našli neuke in nepoučene, da bi jim še vse od kraja verjele.

Obisk tečaja nam je obenem nudil duhovno obnovo. Naš nekdanji katehet, č. g. Dušan Česen, tudi še sedaj rad poskrbi za nas. V jedrnatem govoru nam je osvežil in nanovo podal koristne napotke za življenjsko pot. Nameravani izlet ob koncu tečaja nam je preprečila nevihta, ki nam pa ni mogla vzeti dobre volje.

Udeleženke

Konkurenca japonskega blaga

Znano je, da so Japonci zelo pridni in podjetni. Kakor so se Nemci po drugi svetovni vojni toliko opomogli, da govorimo celo o »nemškem gospodarskem čudežu«, čeprav so bili v vojni premagani in gospodarsko popolnoma uničeni, bi podobno lahko rekli tudi o Japoncih. Pri njih gospodarski podvig ni šel tako hitro v tolikem obsegu, je vendar gotovo, da so se Japonci gospodarsko že toliko opomogli, da postajajo vedno resnejši tekmeč na svetovnih tržiščih.

Eno takih gospodarskih področij, kjer se Japonci močno uveljavljajo, je avtomobilska produkcija. V razdobju zadnjih deset let se je proizvodnja japonske avtomobilske industrije dvajsetkratno povečala. V zadnjem letu je bilo izdelanih v japonskih tovarnah 876.822 motornih vozil, dočim je leto prej bilo na trg postavljenih le še nekaj nad petsto tisoč. Največ je bilo izdelanih motornih vozil in se je v tem odseku avtomobilske industrije zadnji čas Japonska uvrstila na drugo mesto v svetovni avtomobilski industriji.

Razumljivo je zato, da se ta gospodarski porast že čuti tudi na evropskem avtomobilskem trgu, to tembolj, ker ima Japonska mnogo ugodnejše produkcijske pogoje. Prve pojave te japonske gospodarske progresije že čuti zlasti Zapadna Nemčija, kjer Japonska postavlja na trg svoj tip »Blucbird« z motorjem v jakosti 1200 ccm. Napovedujejo pa že, da bo prišel na nemški trg športni japonski voz, ki bo pomenil veliko konkurenco nemškim tovrstnim vozovom.

Stiskalnice za sadje
Drobnilnice za sadje
Kotle za kuhanje žganja
brzoparilnice (Dämpfer),
sode in župalke za gnojnico

naročite najugodnejše

Johan Lomšek

TIHOJA 2, P. Dobrla ves — Eberndorf
Telefon 04237 246

Zahtevajte cenike! Ugodni plačilni pogoji!

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

VINKO BELIČIČ:

BLAŽENA LETA

Kadar okrogla ura visoko nad vrati šolskega poslopja pokaže pet, je treba počakati še nekaj minut, nakar se usujejo ven srečni otroci prvega razreda: šola je za danes minila. Fantki in punčke morajo še skozi železna vrata, in tam je razhod.

Oči ti obstanejo na fantiču, ki nima plašča nikdar zapetega, pisana kapa mu nemarno čepi na temenu, a četudi je najmanjši v razredu, najboljevidnejši maha z aktovko okoli sebe. Hoče se postaviti pred Ondino in Mimico. Drobenci obraz in oči, ki so njegovi mamici najdražje na svetu, kar izginjajo spricho rdečih in zalitih lic drugih otrok — toda aktovka maha v desnici, kot bi ponorela. Okroglooka Ondina in materinska Mimica domujeta na Brdini sredi vasi, Janko pa ima še kos poti do doma. — Najhujši kos poti... in sam ga mora prehoditi!

Na eni strani poti je visok zid z bršljanom — tam zad imajo raj mačke in ptice — na drugi strani so pa hiše. Tam, kjer se pot najbolj zoži in se odcepi dovoz na neko dvorišče, skoči malemu srce v grlo.

Na dvorišču gospe Zajčkove namreč gospodari strašni beli petelin: mogočno stopa semtertja, opira se na izurjene ostroge, razkazuje rdeči greben in žareči podbradek se izzivalno ozira naokoli. Tedaj zagleda kaj majhnega, kar gre neodločno po poti, kot bi se premišljevalo, ali naj jo pobriše nazaj ali naj se skozi pregrado nevarnosti požene proti ovinku, kjer je že spet svobodni zrak. Ker neodločnost ni kaka hvalevredna čednost, mora Janko vse prevečkrat slišati drsanje nasršenih peruti po tleh in videti, kako se mali beli tank z glavo na napadalni boj povešeno vedno hitreje postrani pomika proti njemu. Kot da bi se peklena zver zaklela zoper najmanjšega učenčka prvega razreda!

Kdo bi se torej čudil, da nevarna pot Janka ne mika? Sklenil je, nič več videti belega petelina in ga nič več izzivati. Zdaj vselej v ovinku obide tesnobni prehod. Le kjer se poti srečata, se ozre rahlo navzgor po opuščenih, ali ga ne čaka tam na koncu petelin, zdaj še posebno srdit, ker zmagovalje brez krvavega boja ni pravo zmagovalje. Petelina pa ni tam gori: on je gospodar na svojem dvorišču in svojim kolosim.

Komaj vrže fantič aktovko v kot kuhinje, že hrupno odpre vrata v veliko sobo: nič. Odpre malo sobo in zagleda očeta v hrbet. Oče sedi pri mizi ob oknu, kjer zmerom nekaj piše in hoče imeti popoln mir.

»Očka, pojdiva na gmajno!«

Gresta, gresta — zmerom manj hiš, zmerom več kamnitih parcel, ki so še naprodaj. Ob cesti je zid, kamor je Janko še pred dvema letoma vsakokrat splezal in zmagovalno hodil po vrhu, potem pa skočil — in oče ga je moral ujeti letečega. Zid

je zdaj popravljen in prenovljen. Zajahal ga je mlad zidar in zvence dolbe luknje v kamen: še nekaj dni, in po vsem zidu bo tekla bodeča žica. Za zidom stoji surova hiša: iz rdeče opeke se režijo prazna okna in vrata. Neki Tržičan bo za nabrane in privarčevane milijone preživel v nji zadnja leta... preživel jih bo za bodečo žico ob televizorju.

Počasi zadisijo bori in pot se spusti v isto dolinico. Grmovje niti brstja še ni napelo, v sivini marčnih oblakov se sveti rdečerjavo. Koliko grmovjal A kot bi čez goloto tu pa tam rahlo potegnili ogromen žolt čopič: dren v najlepšem cvetju. Na mladi akaciji prečudno zvočno in pogumno žgli taščica.

Janko je še prespočit, da bi gledal dren in poslušal taščico. Skozi grmovje se zapodi ko palček in že obstane med prepogami trobentic — v svojem zlatem raju. Oče gleda tiste tri akacije, ki rastejo visoko in jih zvesto dohaja bršljan; poslušal klicanje in odpevanje ptic in ve: lani je bilo pravtako in drugo leto ne bo nič drugače, medtem pa umirajo ljudje. Nato še sam stopi na tisto zatišno ravnico, kjer gre pomladanski žefran h kraju, kjer je le še malo zvončkov, pač pa na robu, ob skalah in grmih, lezejo iz tal vijolice.

»Toliko si jih natrgal? Pa se ti nič ne smilijo?«

»Mamici za rojstni dan?« očita joče odgovori Janko.

Oče se nasmehne in molči. Vračata se domov. Že se počasi mračni. Cvetje, ki je še pravkar raslo, gre v kozarec mrzle vode in na omaro, Janko pa izgine iz hiše.

Nemalo se mati začudi, ko fantič po nekaj minutah zakliče pred vrati: »Odpri!«,

ZA NAŠE MALE:

KSENIJA PRUNKOVA:

Pravljica o lončku

Bil je nekoč — niti kralj niti čarovnik niti oče, ki je imel tri sinove — ne, bil je nekoč lonček, majhen, glinast, rjav lonček. Stal je na trgu med lončeno robo in je bil naprodaj; mežikal je soncu in se široko smejal, ker je bil dobre volje. Prodajalka je imela razpoloženo svojo lončeno robo baš pod veliko belo hišo. Na tej hiši je bilo okno, kjer je stala kletka s kanarčkom in v posodici roža, za oknom pa je sedela babica, ki je ves božji dan pletla nogavice in pripovedovala otrokom pravljice. Poslušali so jo verno otroci in roža in kanarček. Če se je pa babica utrudila in zadremala, je zažrgolel kanarček in je po svoje pripovedoval babičine pravljice sončnim žarkom, ki so sedali na okno, da so poljubljali rožo, dokler se ni odpela; pripovedoval jih je tudi muham, ki so brenčale

strahom spoznal, da ima pred seboj rajnega Akakija Akakjeviča. Obraz uradnika je bil blede kakor sneg in čisto mrliški. Velmož se je še bolj zgrozil, ko je videl, kako je mrtvec spadal usta, dihanje vanj strašno sapo, ki je smrdela po gomili, in spregovoril: »Zdaj te pa imam! Tvojega plašča mi je treba. Nisi mi hotel pomagati in še ozmegal si me! Zdaj mi moraš prepustiti svojega!«

Malo je manjkalo, da »važna oseba« ni izpustila duše. Naj je bil v uradu še tako trd, posebno do podložnih, v tem trenutku je možu, ki so ga imeli že samo, če so pogledali njegovo možato postavo, za neuklonljiv značaj, zlezlo srce popolnoma v hlače, tako da se je bal, da ne dobi živčnega napada. Sam je snel s pleč svoj plašč in zakričal kočijažu: »V diru domov!« Ko je kočijaž zaslišal ta glas, katerega je general uporabljal samo v kritičnih primerih in kateremu je često sledilo še kaj krepkejšega, je sklonil glavo, da ga ne bi kaj oplazilo, zavihtel bič in pognal konje v dir, da se je kar bliskalo. Že čez šest minut je bila »važna oseba« doma. Namesto pri Karolini Ivanovni se je ves blede, prepaden in brez plašča znašel v svoji sobi, kjer je preupal zelo nemirno noč, tako da je hčerka zjutraj pri čaju vzkliknila: »Kako hudo si danes blede, papa!« Papa pa je molčal in nikomur ni znil besedice o tem, kaj

stopi v kuhinjo in ima v naročju veliko škatlo imenitnega peciva. Mati obstane: gleda zdaj pecivo zdaj fantiča zdaj očeta.

»To je dala za rojstni dan gospodična Ana,« pove mali.

Mati ne spravi besede iz sebe, vzame škatlo s piškoti in gre k sosedovim. Vrne se nasmejana in najde moža in otroka v napestem pričakovanju.

»Saj sem vedela! Šel je tja in jih prijel: — Ali ste čisto pozabili, da ima moja mamica danes rojstni dan? — Janko, tako ne smeš nikdar več napraviti!«

»Pa nsi peciva vrnila? Morala bi ga! Kaj si bodo pa mislili!« se razhudi oče.

»Smejali so se — in tako smo se zmenili, da je zdaj tudi moj god odpravljen, ki bo čez tri tedne.«

Janko se je medtem opasal z vrstico, si k ledjem zataknil lesen meč in zdirjal ven. Klavdij, enako oborožen, že spet kurni ogenj na tratici pred Vasilkinim domom, in tudi Miki je zraven, Jankov starejši brat. Kako lepo je v večerni temi nalagati listje in suho robido in skakati okoli ognja in mahati z ogorki! Samo sotor še manjka... Kakšni Indijanci bi bili!

Po večerji gode radio in otroci se otepajo v posteljo. Janko je že umit — le vroča voda in milo sta peli, da je kar tulil — in zdaj se stiska k očetu, ker se ga že loteva spanec.

»Poslušaj no,« se nasmeje oče. Iz radia se vnovič zasliši polka:

Janko ve, kaj je srce,

Janko ima ljubici dve —

Fantiču se široko odpro oči in se negibno zazre predse. Po dolgem premišljevanju se zaupno obrne k očetu:

»Očka, kako so pa zvedeli?«

»A — za Ondino in Mimico?« se nasmehne oče. Stisne fantiča k sebi in molči. Vrh omare je šop trobentic in kozarcu ko sončece. Od zunaj se sliši sladko šumljanje marčnega dežja.

babici uspavanko, in lončku, ki je stal pod oknom med lončeno robo.

Lonček pa je bil posebne vrste. Druga posoda je dremala v soncu ali pa se pomenovala med sabo o čisto vsakdanjih stvarih in kanarčka še slišala ni. Lonček pa se je zastrmel v okno in v odprto rožo ter je poslušal. Slišal je o belih ribah in črnih čarovnikih, o hrabrih vitezi in v železnih oklepih in o grajskih gospodičinah, o indijskih princih in o zlatolasih kraljicah, slišal je o Indiji Koromandiji, kjer teče mleko in so hiše iz medenega kruha. Vsak dan je komaj čakal, da se okno odpre in da se oglasi kanarček. — Tako je živel dan za dnem, stal je na trgu med lončeno robo in je bil naprodaj; če je bil dobre volje, je mežikal soncu, da so se

se mu je bilo pripetilo, kje je bil in koga je nameraval obiskati. Dogodek je na generala silno vplival. Odslej se je malokdaj zadiral v svoje podložnike: »Kako si drzneš? Ali ne veste, kdo stojim pred vami?« Če pa se je, ni storil tega, preden ni zvedel, za kaj gre in mirno poslušal, česa prosilec želi.

Še bolj pa je zanimivo, da se mrtvi uradnik odslej ni več prikazoval. Očividno mu je bil generalov plašč prav, zato tudi ni bilo več slišati, da bi bil kdo ponoči napaden in oropan plašča. Mnogi nezaupljivi ljudje pa se le niso pomirili in so trdili, da mrtvi uradnik še straši po oddaljenih mestnih četrtih. In res je neki čuvaj videl na svoje oči, kako se je prikazal duh za neko hišo. Čuvaj pa je bil slabotne narave — nekoč ga je v smeh in zabavo vseh izvoščkov podrl prašiček, ki je pridiral z nekega dvorišča, izvoščki pa so morali čuvaju na njegovo zahtevo, ker so se iz njega norčevali, plačati za tobak. Ta čuvaj torej si ni upal duha ustaviti, zato mu je v temi previdno sledil, dokler se strah ni obrnil in ustavil ter vprašal: »Kaj želiš?« in mu pokazal pest, kakršne nima noben živ človek. Čuvaj je odgovoril: »Nič!« in se takoj obrnil. Strah pa je zdaj zrasel, je nosil ogromne brke in za Obuhovim mostom izginil v nočno temo.

(Konec)

otroci, ki so hodili mimo, čudili njegove-mu lesku.

Lepega dne pa je ostalo babičino okno zaprto. Lončku se je tožilo po roži, po kanarčku in po babičinih pravljicah, da je bil ves potrt in se mu še soncu ni ljubilo več mežikati. Čakal je dan, dva, okno je bilo zaprto in zadržano. — Tretje jutro se je šele odprlo: roža v oknu je žalostno pošala glavico, kanarček je čepel čemerno na palčki in ni odprl kljuna. Tudi babice za oknom ni bilo več. Šele na večer, ko so zadnji sončni žarki, že vsi rdeči, poljubljali venčico rože, takrat je šele kanarček zapel. Pa ni zapel o Alenčici kraljici, niti o kralju Matjažu, ne o mladi Bredi, niti o dušici s kangelico, pel je tako otožno in venomer eno in isto, eno in isto: »Babica je umrla! Babica je umrla!«

Lončku je bilo tako čudno in tesno, da si ni vedel, kaj pomeni beseda »umrla«. Pa je vprašal kanarčka.

»Ne vem,« je dejal kanarček, »prav natančno ne vem. Mislim, da je nekaj žalostnega to, ker otroci vsi jokajo. Babica je tako čudna, nepremično leži na postelji in je vsa bela in nič več ne pripoveduje pravljic in ne plete nogavic. Najstarejša izmed otrok je rekla bratcem in sestricam, da je babičina duša šla v nebesa in da je babica zato tako mirna in nepremična, ker nima več duše.«

»Kaj pa je to — duša?« je še ugibal lonček.

»Jaz sem zaspan in žalosten, naj ti roža pove,« se je izognil kanarček, ker sam ni vedel, kaj je duša.

Takrat je roža prvič spregovorila lončku: »Duša je nekaj, kar je v človeku, in je vsa lepša in boljša od človeka samega in je njegovo bistvo. Človek brez duše je kakor zemlja brez sonca in ne more živeti brez nje.« — Lončku je bilo to težko umljivo. Vso noč je premišljal o tem, pa si še ni mogel predstavljati, kakšna je duša.

Drugo jutro pa je doživel nekaj novega. Mimo lončene robe je prišla kuharica. Oči je imela vodenomodre, in lička so se ji svetila kot velikonočni pirhi. Imela je snežnobel predpasnik, da je na soncu vid jemalo, in da se je takoj videlo: iz dobre hiše je. Kupila je naš lonček, vtaknila ga je v cekar in je krenila dalje. V cekarju je bilo nekaj mladih čebul, domišljavih gospodičen v svilenih, rožnatorjavih krilih. Takoj se je ena izmed njih obegnila ob lonček: »Joj, kako ste nerodni! Vse krilce mi boste zmečkali! Nikar mi ne stopajte po krilcu!« — Pa že ji je zaprlo sapo: v cekar je namreč priletela debelušasta zeljna glava, ki je imela kar cel ducat zelenih krilc na sebi. Ta se je razkošatila in je potisnila vse čebulice v kot. Za njo je priromalo v cekar še mnogo druge gospode: suhljati kavalirček petersiljček z vihrajočo zeleno kravato; za njim gospodična

Novi podlisteki!

S prihodnjo številko začnemo pri-nášati zanimivo zgodbo gorenjskega dekleta z imenom

CVETKOVA CILKA

Napeto povest je napisal pisatelj Janez Jalen, ki je napisal tudi znano knjigo »Ovčar Marko«.

Snov zanimive povesti je vzeta iz prelepega bohinskega kota in jo bodo prav gotovo z zanimanjem čitali naši bralci.

zeleno v čipkasti temnozeleni obleki; njen bratranec korenček v paradni rdečerumeni uniformi in vsa družina jurčkov, mati in oče in šestero dece, vsi z velikimi rjavimi klobučki. — V tem pa je segla v cekar kuharčina roka, potegnila je lonček na dan, in kmética ji ga je napolnila z lépo, rume-no smetano.

»Kaj pa je to?« se je začudil lonček in je še ugibal: »Kaj, če je to duša? V meni je, in je lepša in boljša od mene samega...« se je spomnil na besede, ki jih je govorila roža.

V cekarju je prinesla kuharica ta lonček v veliko, belo kuhinjo. Ko je pa izpraznila cekar, je lonček prišel na mizo v tesno — ah, pretesno — sosodstvo velikega železnega lonca in široke, napihnjene kozice.

»Puhl! Glinast lonček, čisto navaden glinast lonček!« se je namrdnil veliki lonec in je dregnil ob lonček s tako silo, da je lonček počil. (Konec prihodnjice)

N. V. GOGOLJ:

12

Plašč

Torej naš general je sedel v sani in veli svojemu kočijažu: »H Karolini Ivanovni!«, sam pa se je zavit v svoj topli plašč in se predal prijetnemu čustvu, kakršnega zna uživati samo ruski človek, za katerega predstavljaja višek vsega dobrega na svetu, če človek na nobeno stvar ne misli, medtem pa mu misli kar same lezejo v glavo, ena bolj prijetna od druge, ne da bi bilo človeku treba se truditi in jih klicati. Plava joč v zadovoljstvu se je rahlo spominjal veselih uric na prijateljski večerji in dovtipov, ki so jih prijatelji zbijali, da se je družba pristrčno smejala; nekatere je polglasno ponavljal in ugotovil, da so res dobri, tako da se jim je ponovno smejal. Nadlegoval ga je samo veter, ki je naenkrat Bog vedi od kod zabril, mu metel v lice kepe snega in napihoval pelerino njegovega plašča kakor jadro; večkrat mu jo je celo vrgel čez glavo, tako da mu je prizadevalo veliko truda, da je glavo osvobodil. Kar naenkrat začuti naš dostojanstvenik, da ga je nekdo zelo krepko zagrabil za ovratnik. Pogledal je in uziel človeka majhne postave v stari ponošeni uniformi in je s

Športni kotiček

NOGOMET:

ZMAGA FC SANTOSA NAD BENEFICA LISBONO

V finalu za svetovni pokal sta si v Rio de Janeiro stala nasproti FC Santos, zmagovavec južnoameriškega pokala, in dvakrat zmagovavec evropskega pokala, Benfica Lisbona. Braziljanci so zmagali s „pičlim“ rezultatom 3:2 (1:0), na katerem je bil bistveno udeležen „čudežni“ napadavec Santosa, **Pele**, dosegel je dva gola za svoje barve. Povratna tekma, ki bo 10. ali 12. oktobra v Lisbonu, bo šele odločila, kdo izmed teh dveh klubov si bo osvojil naslov „zmagovavca svetovnega pokala za leto 1962“.

IV. KOLO PRVENSTVA 2. D-RAZREDA

Rezultati:

DSG Borovlje — Labod 8:4 (4:2)
Št. Lenart — Svetna ves 3:2 (1:1)
Grabštanj — St. Paul 3:3 (1:3)
Podkmos — Grebinj 2:2 (1:1)
Ruda — Št. Janž 1:3 (1:0)

Tekma Žihpolje — Metlova se ni odigrala, ker moštvo Žihpolje ni nastopilo.

1. DSG Borovlje	4	4	0	0	19:7	8
2. SV Št. Lenart	4	3	1	0	10:6	7
3. FC Podkmos	4	2	2	0	10:4	6
4. ASC St. Paul	4	2	1	1	11:6	5
5. TSV Grabštanj	4	2	1	1	10:14	5
6. ASKOe Metlova	3	2	0	1	7:5	4
7. SV Labod	4	1	2	1	15:13	4
8. SK Grebinj	4	1	1	2	15:8	3
9. SV Svetna ves	4	1	0	3	6:9	2
10. SV Št. Janž	4	1	0	3	5:12	2
11. SV Union Ruda	4	0	0	4	6:18	0
12. FC Union Žihpolje	3	0	0	3	1:16	0

Ta tabela ne vsebuje tekme FC Žihpolje ASKOe Metlova.

V. KOLO PRVENSTVA 2. D-RAZREDA

ŠT. LENART PORAZIL ŠT. JANŽ Z 7:2 (4:0).

Že v prvih potezih tekme so dobivali igralci z Labotske doline premoč, katero so tudi do konca držali. Šentjanska obramba je bila kriva dveh golov, dočim je vratar **Konrad** dal svoje najboljšje. Kakor že v zadnji tekmi, je tudi v nedeljo napad odpovedal; najrajši bi kar z žogo vred leteli v gol. Oba gola Rožanov je dal **Gabriel Hanzl**.

CELOVŠKA „AVSTRIJA“ PREMAGA SIMMERING Z 2:1 (1:1)

Pretoklo soboto je „Avstrija“ slavila svojo drugo zaporedno zmago v državni ligi, obenem pa svojo prvo zmago na domačih tleh.

Odkar igrajo celovške „vijolice“ v najvišjem razredu države, so izgubile prvi dve tekmi, in sicer: v dunajskem Pratru je novinec podlegel proti

WAC z 2:0, nadalje je v Celovcu v izenačeni igri izgubila proti Admira-Energie (1:0) obe točki.

V III. kolu nogom. prvenstva je celovško moštvo zabeležilo v Linzu, proti tamkajšnjemu klubu SVS Linz, prvo zmago (1:0). „Zlati gol“ je ustrelil napadalec **Lorber I.**

7000 vnetih ljubiteljev nogometa se je zbralo v celovškem stadionu, da bi prisostvovali tej, do konca napeti in dramatični igri; prav tako so z aplavzom in navdušenimi vzkliki podpirali edinega koroškega zastopnika v državni ligi.

Celovčani so v tekmi proti Simmeringu res dali vse iz sebe. Zmaga Korošcev bi lahko izpadla še višje — saj je cel. enajstovica zadela parkrat samo les. Za „Avstrijo“ sta bila uspešna **Lorber II** in **Repič**, za Dunajčane pa je ustrelil gol **Lukavič**.

ATLETSKE VESTI:

T. PRESS — NAJBOLJ NAGRAJENA ATLETIČNA NA PEA.

Za najboljšo atletinjo se je v Beogradu na evropskem prvenstvu izkazala Rusinja **Tamara Press**, ki si je osvojila 2 zlata kolajni in evropski naslov v metu krogle in diska. Mednarodna amaterska atletska zveza (IAAF) ji je podarila še zlato pokal, ki ga je finski predsednik Kekkonen namenil najboljšemu atletu na PEA.

BUKAREŠTA:

V okviru bukareškega mednarodnega lahkoatletskega mitinga je avstrijska rekorderka v metu kopja, **Erika Strasser**, zmagala v svoji disciplini z daljino

50,12 m. Tako je pustila za seboj 2 znani atletinji kot sta **Maria Diaconescu** (Romunija — 2. na PEA) in **Madžarka Marta Antal** (5. v Beogradu).

Prav tako je tudi **Henrich Thun**, metalec kladi, premagal svoje sotekmovalce z daljino čez 66 m.

RAZNOVRSTNO:

V nedeljo je SV Št. Janž povabil na Koroško slovenski športni klub **Križe** (Tržič), ki je nastopil z zelo pestrim programom.

Že dopoldan so njihovi šahisti igrali proti šahovskemu klubu Svec. Srečanje se je končalo z 4½:3½ v prid Svecanom. Popoldan pa so gostje iz Slovenije nastopili na šentjanskem igrišču s svojo telovadno ekipo. Tako fantje kakor tudi dekleta so pokazali znanje, tehniko in obvladanje svojega telesa. Posebno telovadci so bili na bradli deležni močnega aplavza navdušenih gledavcev.

Tudi v namiznem tenisu sta se srečali ekipi Tržičanov in Št. Janža. Končni rezultat se je glasil 6:3 za Rožane. Za zmagovavce so dosegli točke **Hafner** (3), **Partl** (2) in **Gabriel** (1); za goste pa sta bila uspešna **Albrecht** (2) in **Maglica** (1).

KOLESARSTVO

20. mednarodno kolesarsko dirko „Trikrat okoli Vrbskega jezera“ je odločil z novim rekordom (3:30,00h) zase **Kurt Schatlbauer** (Union-Verpoorten Graz) pred ljubljancem **Ukmarjem**; zadnji je v sprintu podlegel štajercu.

Drugi ljubljancin **Franc Škerl** se je placiral na 10. mesto.

Najboljši Korošec **Lattner** je na tej dirki zavzel 8. mesto.

Tri dobe zelene Sahare

Risbe na skalah v pogorju Tassili pričajo o ljudeh med četrtem in prvim tisočletjem v sedanji afriški puščavi

Pred dobrimi petimi leti so zasledili eno izmed saharjskih skrivnosti: na skalah pogorja Tassili so našli množico risb in slik. Skoraj poldrugo leto so odkritelj davnih umetnin **Henri Lhote** in njegovi sodelavci pripravljali kopije, tako da bo zdaj mogoče načrtno proučevati nastanek in razvoj te davne umetnosti, ki o njej sodijo, da se je porajala v obdobju med četrtem in prvim tisočletjem pred našim štetjem.

Risbe in reliefne podobe so razdelili po geoloških, antropoloških in slogovnih značilnostih na tri obdobja oziroma kulture. Prvo izmed njih so označili kot „kulturo okrogloglavih ljudi“ (četrt tisočletje), druga je doba govejih pastirjev (čas 3500 do 2000 pred našim štetjem), tretja pa je „kultura ljudstva z bojnimi vozovi.“ Ti zadnji so prišli v Saharo nekaj pred letom 1000

pred našim štetjem in so morda v zvezi s potovanji tako imenovanih »morskih ljudstev«. V dobi »okroglih glav« je bila Sahara rodovitna, z vodo bogata dežela. Zgodovinarji so mnenja, da je imelo to področje takrat zveze s severnimi in z drugimi srednjeafriškimi pokrajinami. Risbe iz tega obdobja pričajo o plesnih obredih med raznimi poljedelskimi in živinorejskimi prazniki.

O kasnejšem obdobju sodi **Lhote**, da se na risbah in reliefih pozna egiptovski vpliv. Kultura živinorejcev je naturalistična, osrednji motivi na risbah so iz pastirskega in lovskega življenja.

Značilnost dobe ljudstva z bojnimi vozovi so geometrijski prikazi. Nedvomno gre pri tem za obmorska ljudstva, pred kakršnimi je faraon **Ramzes II.** ubranil svojo deželo in ki so se potem napotila v očitno laže osvojljivo Saharo.

AMERIKANCI INVESTIRAJO SVOJ DENAR

Čeprav so »zlati časi« za ameriški kapital, katerega so Amerikanci investirali v inozemstvu, minili in je zlasti v deželah, ki so prišle pod komunizem, večji del šel v izgubo, je vendar še vedno dovolj tega kapitala investiranega v deželah zapadne političnogospodarske sfere. Zanimivo je, da v zadnjem letu beležijo celo porast ameriških investicij na Zapadu. Posebno so te investicije narastle v Evropi in v Kanadi. Teh porastov računajo na dobrih pet milijard dolarjev. Posebno pa je še značilno, da so letos ameriške investicije najbolj narasle v deželah EWG, dočim je v Angliji ameriški kapital znatno padel. Popolnoma pa so prenehale ameriške investicije na Kubi, kjer je bilo teh investicij nad milijardo dolarjev. Pač pa so se usmerile nove investicije v Afriko, kjer gredo v zadnjih letih že v milijarde in to največ v industrijo nafte.

Dražba rumenega goveda

Na prvi jesenski sejem rumenega goveda, ki ga je priredila rejska zveza za rumeno govedo na Koroškem dne 19. septembra 1962 v Št. Vidu ob Glini, so prignali 42 bikov, 6 krav ter 59 telic. Splošna slika vse živine, ki so jo postavili na sejem, je bila dobra in sicer tokrat tudi pri telicah. Mladiki — vsi dele hitre in krepke rasti — so bili vsi iz plemena rumene pasme, ki so jo uvozili iz Nemčije. Telice so bile večji del oplojene po bikih rumene pasme.

Od mladih bikov, ki so jih prignali na sejem, je bilo prodanih 29 s povprečnim skupičkom 9 ti-soč 686.— šilingov. Najvišja cena pa je znašala 19.000.— šilingov. Krave, ki so bile malo opitane vendar z dobrim vimom, so prodajali s povprečno ceno 6.617.— šilingov. V tej skupini so cene denarja občutno nazadovale. Zato je bilo mogoče nadomestiti vso ono živino, ki je bila oddana zaradi obolenosti na tuberkulozi, ali vse reagente z vsekakor zadovoljivo kakovostjo živine pri zelo ugodnih cenah. Podobna ugodnost se bo nudila na drugem letošnjem jesenskem sejmu dne 9. novembra 1962.

Filmska ocena

Bistrica v Rožu. — Sobota, 29. 9.: Alarichs Kampf gegen Rom (IVa). — Zapadni Gotje se pod vodstvom Alaricha bojujejo proti Rimljanom. Moralni zadržki. — Nedelja, 30. 9.: Der Herrgottschneider von Ammergau (III). — Film po znanem Ganghoferjevem romanu. — Sreda, 3. 10.: Bankraub in der Rue Latour (IV). — Kriminalna veseloigra.

Borovlje. — Sobota, 29. 9.: Annelie vom Berghof (III). — Simpatičen švicarski domovinski film, kjer je nepoštenost kaznovana. — Nedelja, 30. 9.: 1. Ehe des Herrn Mississippi (IVa). — Film po neki odrski igri. Moralni zadržki!

Dobri ves. — Sobota in nedelja, 29. in 30. 9.: Vertauschtes Leben (IV). — Dramatičen film. Radi zamenjave dveh dojenčkov za časa vojne prideta dve družini 18 let pozneje v težke konflikte. — Sreda, 3. 10.: Der Colt sitzt locker (IV). — Film iz divjega zapada.

Miklavčevo. — Nedelja, 30. 9.: Das Geheimnis der gelben Narzissen (IVa). — Kriminalni film. Moralni zadržki!

Pliberk. — Sobota in nedelja, 29. in 30. 9.: O sole mio (III). — Muzikalična veseloigra z mnogimi popevkami.

Sinča ves. — Petek in sobota, 28. in 29. 9.: Killer Mc Coy (IVa). — Pretepaški fant se razvije v pomembnega boksača. Radi brutalnih scen zadržki! — Nedelja, 30. 9.: Sturm im Osten (III). — Doživljaji mladega poročnika za časa kozaške vstaje pod Katarino II.

Št. Jakob v Rožu. — Sobota, 29. 9.: Am Himmel von China (IV). — Zgodba iz Kitajsko-japonske vojne. — Nedelja, 30. 9.: Hadschi Murad (IV). — Pustolovski film o grozovitih borbah med carskimi oddelki in kavkaškimi plemeni v stari Rusiji.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 1. 10.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Pol ure za prijatelje umetnih pesmi in glasbe. — 18.00 Recitacija in deklaracija. (I.) — **TOREK, 2. 10.: 14.15** Poročila, objave. — Bolje je paziti kot zdraviti se. — **SREDA, 3. 10.: 14.15** Poročila, objave. — Žena in dom. — **ČETRTEK, 4. 10.: 14.15** Poročila, objave. — Koroški kulturni pregled. — **PETEK, 5. 10.: 14.15** Poročila, objave. — Po naših krajih. — **SOBOTA, 6. 10.: 9.00** Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18.25 Za našo vas. — **NEDELJA, 7. 10.: 7.30** Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in vlašimo.

Terezija Neumann je umrla

V Konnersreuthu na Bavarskem je minuli torek umrla **Terezija Neumann**, o kateri je znano, da je imela posebna znamenja Kristusovih ran in posebna videnja Jezusovega trpljenja, zlasti vsak veliki petek v letu. Dosegla je starost 64 let in je umrla na posledicah močne srčne napake.

Od posta leta 1926 je imela Terezija Neumann vsak petek zamaknjenja, v katerih je gledala trpljenje Jezusovo. Pri tem so se ji pojavila posebna znamenja Jezusovih ran na udih, kar imenujejo s teološkim izrazom stigmatizacije; te so bile posebno vidne na dan velikega petka. Ob takih dnevih je na tisoče vernih in nevernih obiskalo »Terezijo v Konnersreuthu«.

Terezija je bila hči krojača in je bila najstarejša med enajsterimi otroki v družini. Zaradi neke nesreče je ohranila in tudi oslepela. Na dan proglasitve Terezije Deteta Jezusa, 19. aprila 1923 je nenadoma spregledala in dve leti pozneje je tudi sicer povsem ozdravela.

Posebno življenje pa se začne za Terezijo leta 1927. Od takrat vobče ni več uživala nobene hrane; edino, kar je v teh 35 letih zaužila, je bilo vsakodnevno sveto obhajilo. Tudi pijače ni uživala nobene.

V svojih videnjih je Terezija tudi marsikaj prerokovala. Znano je tudi, da je Terezija iz Konnersreutha napovedala diktatorju Hitlerju, da bo njegove samopašnosti kmalu konec. S tem pa se je zamerila tedanjim vsemogočnim nacistom in Hitler je dal razglasiti, da je Terezija umrla, obenem pa je strogo prepovedal vsak stik s Terezijo. Mnogi so se upravičeno bali, da je tudi Terezija Neumann postala žrtev plinskih peči ali drugačnega zahrbtnega

zločina. Toda po vojni se je zopet zvedelo o njej, da še živi, se dobro počuti ter se ob njej še nadalje dogajajo »čudežne reči«.

Zanimivo je, da so se njena prerokovanja povsem izpolnila in čeprav jo je Hitler dal proglašiti za mrtvo, je vendar še celih dvajset let živela. Dočim je Hitler žalostno končal, je Terezija iz Konnersreutha še mnogo storila s svojim Bogu predanim življenjem za božje kraljestvo na zemlji.

Zažigalna bomba v baziliki sv. Petra v Rimu

Vatikanski orožniki so našli v baziliki svetega Petra v Rimu štiri zavitke z zažigalno snovjo, ki bi ob eksploziji povzročili velik požar lesenega odra, ki so ga namestili v cerkvi za zasedanje ekumenskega cerkvenega zbora. Po kasnejših vseh se je zvedelo, da je neki delavec našel steklenico s solno kislino, ki je bila povezana z vžigalno snovjo. Položil jo je na neko polico, pozneje pa je padla na tla in se razbila: dvignil se je velik stolp dima, ki pa ni povzročil škode. Po skrbni preiskavi cerkve so našli še en podoben zaboj. Dognali so, da je storilec nedvomno hotel povzročiti požar v cerkvi tri tedne pred začetkom zasedanja ekumenskega koncila. Ogenj bi naj uničil vse naprave za zborovanje 3000 udeležencev ter vzel poguma organizatorjem cerkvenega zbora. Pričakovati je še več takih napadov. Sveti oče si je ogledal mesta in izrazil svojo zaskrbljenost. Spominjamo se, da je 14. julija letos eksplodirala v isti cerkvi zažigalna bomba. Pozneje so neko tako bombo odkrili na spomeniku neznanega junaka v Rimu.

Najnovejše kmetijske stroje, štedilnike, pralne stroje, gospodinske potreščine

ugodno in na obroke pri

HANS WERNIG

KLAGENFURT, Paulitschgasse (Prosenhof)

Blago za poletne obleke, posteljno perilo

Velika izbira — zelo ugodne cene

L. Maurer

Klagenfurt Alter Platz 35